ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2007

"ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΜΟΔΙΑΝΟ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ"

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΓΟΥΖΕΛΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ – ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΚΟΛΩΝΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, δίπλα στη στοά Μοδιάνο βρίσκεται το κτίριο της Νέας Αγοράς, που μέχρι πρόσφατα στέγαζε την κεντρική κρεαταγορά χονδρικής της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για ένα κτίριο στοών που συνδέει τις οδούς Βασιλέως Ηρακλείου και Ερμού.

Ιδιαίτερα, λόγω της θέσης του κτιρίου στο εμπορικό και ιστορικό κέντρο της πόλης είναι άμεση η ανάγκη αξιοποίησής του. Η λειτουργία του είναι μοναδική για το εύρος της αγοράς της Θεσσαλονίκης, και τα καταστήματα που λειτουργούν δεν καλύπτουν τις ανάγκες του κοινού. Επιπλέον, ο χαρακτήρας του κτιρίου, έχει αλλοιωθεί από τις χρήσεις αναψυχής που έχουν επικρατήσει, ενώ η κατάσταση διατήρησης του κτιρίου, το οποίο προβάλλεται ως μέρος του ιστορικού κέντρου, είναι απωθητική για το κοινό.

Στόχος της επέμβασης είναι η συμβολή στην αναβίωση της περιοχής, μέσα από τη διατήρηση, αναβάθμιση και ενίσχυση του εμπορικού χαρακτήρα της αγοράς.

Η πρόθεση είναι αφενός να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε την αρχική χρήση, επεκτείνοντας καθ' ύψος την αγορά, και αφετέρου, προσθέτοντας χώρους αναψυχής, συγκέντρωσης και εκθέσεων, να προσελκύσουμε την προσέλευση του κοινού, μέσα από την αναβίωση του πνεύματος λειτουργίας της στοάς, όπως παρουσιάζεται στα χρόνια της ακμής της, προσαρμοσμένη στα δεδομένα της σύγχρονης εποχής.

Δεν αλλάζουμε την τυπολογία του κτιρίου αλλά διατηρούμε τη διάταξη των καταστημάτων, ενώ «σηκώνουμε» την στέγη, προκειμένου να επεκτείνουμε την αγορά.

Ο λειτουργικός κάνναβος της κάτοψης του ισογείου αναπαράγεται καθ΄ ύψος και σε αυτόν εντάσσεται ένας κάνναβος μεταβλητός, στα όρια του οποίου, δίνεται η ελευθερία στον χρήστη να διαμορφώσει τον χώρο του, σύμφωνα με τις ανάγκες του και να τον ανανεώνει με ευκολία όταν αυτό χρειαστεί.

Τις δύο όψεις του οικοπέδου διαμορφώνουν δύο διαφορετικά κτίρια. Ένα νεοκλασικό επί της Ερμού, και μία πολυκατοικία επί της Βασιλέως Ηρακλείου.

Στην Ερμού, αποφεύγοντας το "πανωσήκωμα" της όψης, η νέα κατασκευή προστίθεται σε υποχώρηση ως προς το διατηρητέο, ενώ στη Βασιλέως Ηρακλείου, προσδίδει ένα όριο στην "αμήχανη" όψη της πολυκατοικίας και το μέτωπο του δρόμου.

Η μορφή της νέας αγοράς δεν άμεσα ή εύκολα αντιληπτή από την προοπτική του δρόμου, καθώς απαραίτητη συνθήκη του σχεδιασμού ήταν η ανάδειξη των δύο προϋπαρχόντων κτιρίων. Ο επισκέπτης, που έλκεται από τις στοές, ανακαλύπτει ένα νέο χώρο στο εσωτερικό της Νέας Αγοράς Μοδιάνο, μέσα από τη διατήρηση και ενίσχυση της παλαιάς λειτουργίας της.

UNIVERSITY OF THESSALY – Dept. Of ARCHITECTURE
DEGREE THESIS – SEPTEMBER 2007

"PROJECT FOR THE REUSE AND THE EXPANDING OF THE NEW MARKET MODIANO IN THESSALONIKI"

STUDENT : GOUZELI CHRISTINA – SUPERVISOR : KOLONAS VASILIS

OVERVIEW

At the centre of Thessaloniki, next to the passage Modiano, there is the building of the New Market Modiano, that until yesterday was the roof of the wholesale meat market of the city.

Due to the singular location of the building in the commercial and the historic centre of Thessaloniki, there is a brute for its development. Its' function is unique for the market bandwidth of the city, and the operate shops don't fill the common needs.
More, the building's feature is spoilt by the uses of refreshment that have predominate, and the condition of the building' s maintenance, which thrusts itself forward the historic centre, is uninviting.

The project plans the contribution to locality's revival throught the retension, the upgration and the resonance of the market's commercial feature.

The intention is, on the one hand, to preserve the original funcion, by expanding the market in height, and on the other, to outpull the public turn–out by adding space's of recreation.

The typology of the building is not changing and the shop's arrangement remain the same, while the roof is moving upwards with reference to extend the market.

The function grid of the ground floor is reproduced on the upper storeys and it is subsumed with a variable grid, that allows the user to create the space according to his will.

The site fronts two different buildings. The one on the road Ermou is a neoclassic and the other, on the Vasileos Irakliou, is an apartment building.

At the side of Ermou, the new construction is standing behind the neoclassic, and at Vasileos Irakliou it makes a border to the buildings facet and the street's forehead.

The shape of the new building is not directly obvious in the view from the street's level, while the project's case was to set off the preexistents ones. The visitor, that is gravitated to the passage, finds out the new space from the inerior .

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2007

"ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΜΟΔΙΑΝΟ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ"

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΓΟΥΖΕΛΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ – ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΚΟΛΩΝΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

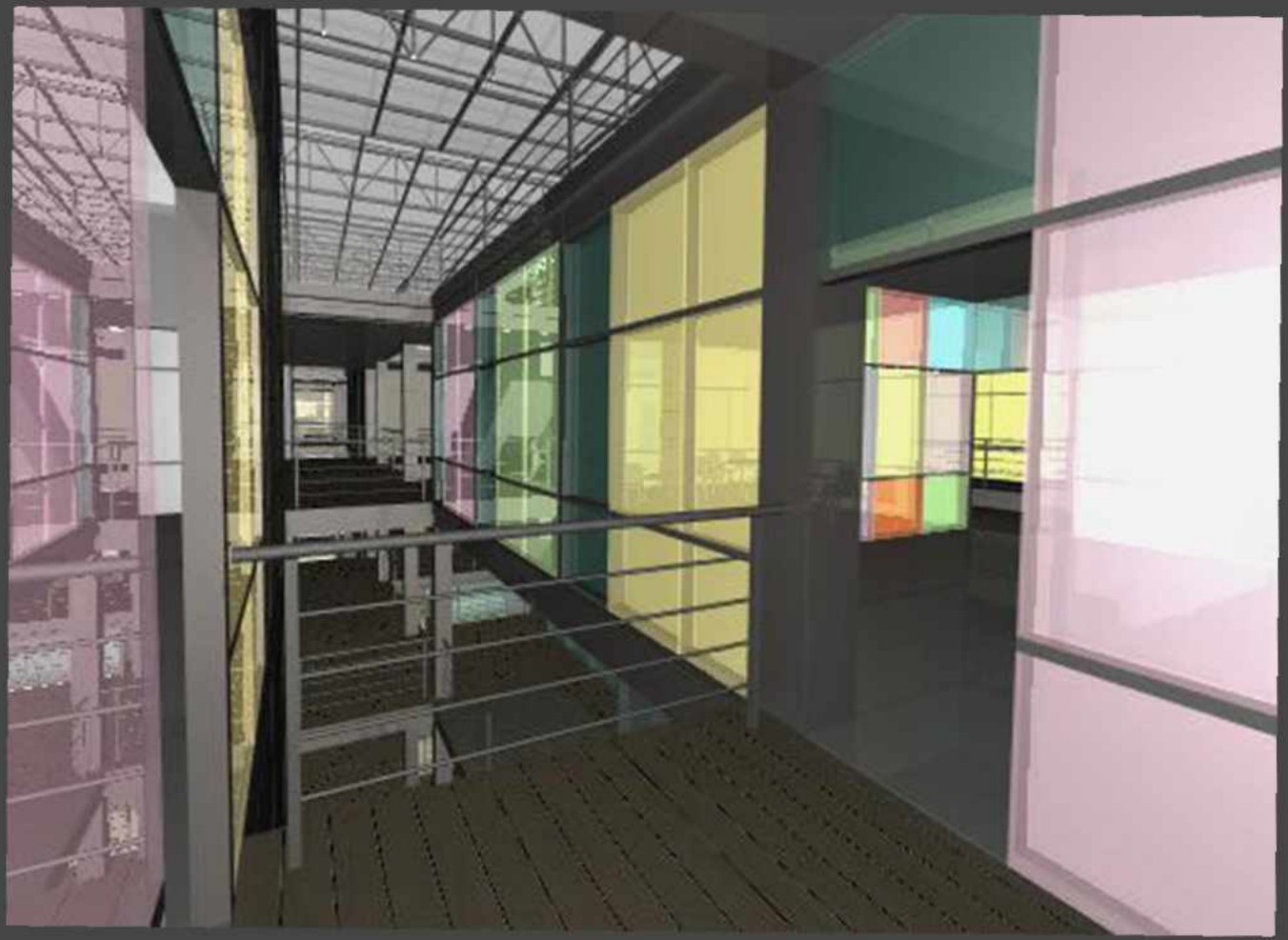

1. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ : Η ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΤΟΑΣ

Ως μέσο έκφρασης της αρχιτεκτονικής του χώρου της αγοράς χρησιμοποιήθηκε από πολύ νωρίς, καθιερώθηκε και εξελίχθηκε ο τύπος της στοάς.

Η στοά από την πρώιμη ήδη μορφή της έδειξε ότι είναι ένα συλλογικό επίτευγμα ανθρωπίνων αναγκών που μεταβάλλει τον δημόσιο χώρο σε "ιδιωτικό", εσωτερικό, καθιστώντας τον οικείο. Είναι ενδιαφέρον το πώς μεταλλάσσεται και εξελίσσεται ο τύπος της στοάς μαζί με τις νέες αντιλήψεις για την οργάνωση του χώρου.

Στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική η στοά ήταν ένα μονώροφο ή διώροφο επίμηκες οικοδόμημα που το συναντούσε κανείς άλλοτε στις αγορές, ως αυτοτελές κτίριο που στεγάζει μια σειρά μόνιμων καταστημάτων, και άλλοτε σε μεγάλα μνημεία (θέατρα ή ναούς), ως συμπληρωματική κατασκευή που χρησίμευε για την προσωρινή παραμονή των πολιτών. Γενικά διακρίνουμε δύο τύπους στοών, την κλειστή και την ανοιχτή. Οι ανοιχτές στοές συμπεριλάμβαναν μία σειρά κιόνων και καταστημάτων. Οι κλειστές στοές, με μία ή δύο κιονοστοιχίες στο εσωτερικό τους ήταν σπανιότερες[1], και βρίσκονταν πλησιέστερα στην ιδέα οργάνωσης του χώρου, όπως την αντιλαμβάνονται οι δημιουργοί της εμπορικής στοάς του 19ου αιώνα.

Οι στοές που χτίστηκαν την ελληνιστική εποχή στην (αρχαία) Αγορά καθόρισαν πλέον με ακρίβεια τα όριά της και περιόρισαν τις δραστηριότητες τοπικά , χωρίζοντας τον εμπορικό τομέα από τις υπόλοιπες δραστηριότητες (θρησκευτικές , πολιτικές , κοινωνικές) .Η στοά του Αττάλου[2], διώροφο κτίσμα, που χτίστηκε την ίδια περίοδο (150 π.Χ.) περιλάμβανε στεγασμένους χώρους που προορίζονταν για καταστήματα και ημιστεγασμένους για συγκεντρώσεις, περιπάτους και κοινωνικές εκδηλώσεις.

---

1 Χ. Μπούρα, *Μαθήματα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής*, τομ. Α' , σ. 225

2 H. A. Thompson, R. E. Wycherley, *The Agora of Athens*, Princeton 1972, σσ. 105- 108

Ο τύπος της στοάς διατηρείται και στη βυζαντινή και την ισλαμική αρχιτεκτονική με την μορφή θολωτών κατασκευών, που στεγάζουν τις αγορές (παζάρια) της Ανατολής (Δαμασκός, Κάιρο, Κωνσταντινούπολη) . Η μορφή αυτού του παζαριού προέκυψε κατά πάσα πιθανότητα από τις κιονοστοιχίες των αρχαίων αστικών δρόμων στις ρωμαϊκές αποικίες.[3] Εδώ οι στοές αποτελούν το επιμέρους συστατικό οικοδομικό στοιχείο του κτίσματος της αγοράς, η οποία γίνεται πόλος έλξης για τους περιηγητές , η καρδιά της πόλης, μεταφορικά και πολεοδομικά.

Αγορά στο Κάιρο
Ξ. Χόιπελ, *Η αρχιτεκτονική της στοάς, εξέλιξη και σύμβολα στην ποιότητα του εσωτερικού δημόσιου χώρου*, Θεσσαλονίκη, 1981, σελ.21

Η πρώτη περίοδος εξέλιξης της στοάς αρχίζει μετά τη Γαλλική Επανάσταση, φτάνει στο αποκορύφωμα την τελευταία εικοσαετία του 19ου αι. και αρχίζει να παρακμάζει στις αρχές του 20ου αι.[4]

Ως αρχιτεκτονικός τύπος έγινε γνωστός και αφομοιώθηκε στις Ευρωπαϊκές χώρες, με πρώτη την Γαλλία, μέσα από την επαφή με τις αποικίες της και τις περιγραφές διάφορων περιηγητών για τις πόλεις της Ανατολής.

Στις αρχές του 18ου αιώνα συναντάμε, στην περιφέρεια βόρεια του Παρισιού, ανοιχτές στοές βασισμένες στον τύπο των παζαριών της Ανατολής. Η εγκατάσταση των εμπόρων γινόταν σε ανοιχτούς χώρους, μακριά από το κέντρο της πόλης ώστε να διευκολύνεται η ελεύθερη κίνηση των πεζών. Αργότερα, εμφανίζεται ο κλειστός τύπος, με πρώτη κατασκευή, την Gallerie de Bois του Palais Royal (1786) στο Παρίσι.[5]

Στα 1798/ 1799 χτίζεται η στοά Du Caire όπου μπορεί κανείς να διακρίνει καλύτερα την υλοποίηση της ιδέας του παζαριού: στενοί χώροι, μικρά μαγαζιά τοποθετημένα συμμετρικά με μικρά τετράγωνα ανοίγματα για βιτρίνες δεν αφήνουν περισσότερο από τρία μέτρα χώρο για κίνηση ή στάση των αγοραστών. Επίσης, είναι ενδιαφέρον πως στην αρχιτεκτονική της δεν αποτυπώνεται τίποτα από την πλούσια μορφολογική και διακοσμητική τέχνη που χαρακτηρίζει τα μεγαλοαστικά κτήρια του Παρισιού και εφαρμόζεται στις Galleries και τις στοές-arcades, οι οποίες χτίζονται ενταγμένες στον ιστό της πόλης και στο νέο κεφαλαιοκρατικό πνεύμα που επικρατεί και επιβάλει την γρήγορη διάθεση των προϊόντων.

Η Στοά Passages des Panoramas, Paris
Ξ. Χόιπελ, όπ.π. σελ.42

Ο τύπος της στοάς σταδιακά μεταλλάσσεται, σε συνάρτηση με τις εξελίξεις της ιστορίας στο πολιτικό και οικονομικό προσκήνιο και τον αντίκτυπό τους στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Τότε, στις αρχές του 19ου αιώνα, εμφανίζεται η στοά – Passage. Ήδη από τα τέλη του 18ου αιώνα η περιφέρεια των μεγάλων πόλεων διαιρείται σε ζώνες : βιομηχανικές, κατοικίας υψηλών εισοδημάτων, εργατικής κατοικίες και σε ζώνες εμπορικής λειτουργίας.

3 J. Hoag, *Islamische Architektur*, Stuttgard 1976, σ. 9-13.

4 Ξ. Χόιπελ, *Η αρχιτεκτονική της στοάς, εξέλιξη και σύμβολα στην ποιότητα του εσωτερικού δημόσιου χώρου*, Θεσσαλονίκη, 1981

5 J. Kollof, *Paris, Ein Reisehandbuch*, Paris 1849, σ. 114-115.

Στον αρχιτεκτονικό τύπο της στοάς – Passage φαίνεται να συναντιούνται οι αντιλήψεις της Αρχαιότητας, της Ανατολής, του Μεσαίωνα και της εποχής του ανερχόμενου καπιταλισμού, του οποίου κατά κύριο λόγο η στοά είναι συστατικό παράγωγο.

Palais Royal, Galerian, Paris (1815), Η ζωή στις παρισινές στοές.
Ξ. Χόιπελ, όπ.π. σελ.120

Το 1800, στην περιοχή του Boulevard de Montmartre, θέλοντας να ανταγωνιστεί την περιοχή του Palais Royal, κατασκευάζεται η Passage des Panoramas, μέσω της οποίας προβάλλεται για πρώτη φορά η ιδέα της λειτουργικότητας του μικροεμπορίου ως πόλου έλξης στο δομημένο περιβάλλον, σε έναν χώρο ποιοτικά διαφοροποιημένο από τον εμπορικό δρόμο.[6]

Έτσι η στοά, ως ανεξάρτητο τμήμα του εμπορικού δρόμου, σκεπασμένο με στέγη που προστατεύει από τις καιρικές συνθήκες και τη μετατρέπει σε εσωτερικό δημόσιο χώρο, έγινε τόπος συγκέντρωσης της παριζιάνικης αστικής κοινωνίας, που σύχναζε στα πολυτελή μαγαζιά της, όχι μόνον για να ψωνίσει αλλά και για να αναζητήσει νέους τρόπους επικοινωνίας.

Οκτώ χρόνια αργότερα τελειοποιείται η μορφή της με την στοά Delorme, στη Rue de Rivoli, όπου αναπαράγεται ο τύπος της Passage des Panoramas και εισάγεται για πρώτη φορά η γυάλινη δίρριχτη στέγη[7], που καθιέρωσε την στοά ως εμπορικό χώρο.

Η στοά (Passage) στο Παρίσι, εκτός από τη λειτουργία ως εμπορικό κέντρο, δίνει την δυνατότητα στον αστό να τρώει, να πίνει τον καφέ του, πριν ή μετά το θέατρο ή απλώς να παρατηρεί τις βιτρίνες. Το κτιριολογικό πρόγραμμα είχε μελετηθεί έτσι, ώστε κάθε μία στοά να συντελεί στην ποιοτική βελτίωση του τύπου της, προβλέποντας χώρους για μικρά και μεγάλα μαγαζιά, ξενοδοχεία, καφενεία, κέντρα ψυχαγωγίας. Οι στοές, χωρίς να πάψουν να εξελίσσονται, σταδιακά μεταμόρφωσαν τα κέντρα των μεγαλουπόλεων, αποτελώντας κέντρα της κοινωνικής, πολιτιστικής και κοσμικής ζωής.

Λόγω της μεγαλοπρέπειας, της πολυτέλειας και των διάφορων νεωτερισμών που παρουσίαζαν τα κτίρια των αγορών, αποτελούσαν από μόνα τους τόπο προορισμού για τους επισκέπτες, εφόσον αυτά γίνονταν γνωστά από την αρχιτεκτονική τους, μέσω της οποίας προβάλλονταν οι πολιτικές – πολιτισμικές αξίες της πόλης . Κάποια από αυτά τα κτίρια συνεχίζουν να υπάρχουν ως σήμερα και λειτουργούν ως μνημεία της πόλης (και της αγοράς).

Η ζωή στις παρισινές στοές του α' μισού του 19^{ου} αιώνα άρχισε με το χαρακτηριστικό κοινό, των Bohemes, των Flaneurs, των μεγαλοαστών, των καλλιτεχνών και των γυναικών του demi-monde, που συνήθιζε να απολαμβάνει τον καφέ του στα πλούσια διακοσμημένα καφενεία, και τους οποίους μπορούσε να κοιτάει το πλήθος των περαστικών από τα μεγάλα υαλοστάσια των όψεων.

6 N. Pevsner, *A History of Building types*, Princeton 1970, σ. 252

7 Ο ιδιοκτήτης, M. Delorme θεωρείται ο εφευρέτης της γυάλινης στέγης της στοάς. N. Pevsner, όπ.π., σ. 253

Έτσι η στοά καθιερώθηκε ως τόπος καθημερινής επίσκεψης που υπαγορεύεται μία ανάγκη προσωπικής βίωσης και ταύτισης με το περιβάλλον της. Η μνημειακότητα που δόθηκε στην αρχιτεκτονική τους για λόγους πολιτικής και κοινωνικής προβολής, δεν εμπόδισε την ανάπτυξη του αισθήματος της οικειότητας.

Philadelphia Arcade, Philadelphia.
Ξ. Χόιπελ, όπ.π. σελ.53

Η εμπορική επιτυχία των στοών του Παρισιού κατά την περίοδο 1820- 1840 επηρέασε και τους επιχειρηματικούς κύκλους των γειτονικών χωρών. Οι διηγήσεις των ταξιδιωτών και των περιηγητών περιέγραφαν με ενθουσιασμό τις εντυπώσεις τους από τον νέο κτιριακό τύπο του κέντρου της πόλης. Την ίδια περίοδο παρουσιάζεται και το φαινόμενο "εξαγωγής" του τύπου της στοάς στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, και μάλιστα σε καθαρότερη εμπορική μορφή, αφού στο κτιριολογικό της πρόγραμμα δεν συμπεριλαμβάνονταν κατοικίες.

Η πρώτη στοά σε αμερικάνικο έδαφος είναι η Philadelphia Arcade (1826), της οποίας η μελέτη και κατασκευή πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονα με την New York Arcade, από τον ίδιο αρχιτέκτονα, J.Habiland, σε μία περίοδο που η ελληνική αναγέννηση (Greek Rivival) είχε ενθουσιάσει τους αμερικανούς. Αξίζει να αναφέρουμε πως η διάρθρωση του εσωτερικού χώρου της αμερικανικής στοάς, στηρίζεται σε εντελώς διαφορετικές αρχές σε σύγκριση με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές στοές. Πίσω από τη νεοκλασική όψη, ο χώρος αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα, παρέχοντας ένα δείγμα της πρώιμης μορφής του Shopping Center.

Στην δεκαετία 1840-50, επιστρέφοντας στην Ευρώπη, άρχισε να διαφαίνεται μία τάση ανανέωσης όσο αναφορά την επιλογή των μορφών και τη σκοπιμότητα της λειτουργίας της στοάς που στόχευε στην εξασφάλιση της ανταποδοτικότητας του έργου.

Gallerie St. Hubert, Βρυξέλλες
Ξ. Χόιπελ, όπ.π. σελ.54

Στην Gallerie St. Hubert (1846), των Βρυξελλών, μελετήθηκε ιδιαίτερα το πρόβλημα της χωροθέτησης του έργου και τελικά επιλέχθηκε η θέση βόρεια της κεντρικής πλατείας, ώστε να συνδέει τη μεγάλη αγορά με το εμπορικό κέντρο. Ο χώρος της στοάς έπρεπε να προσφέρεται για κοινωνικές δράσεις και έτσι το κτιριολογικό της πρόγραμμα, εκτός από τα εμπορικά καταστήματα και τις κατοικίες, συμπεριέλαβε χώρους αναψυχής και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, λέσχες, αίθουσες συνεδριάσεων και μουσικής, θέατρα, εστιατόρια, καφενεία, και καζίνο.[8] Συγκέντρωνε πολύμορφες δραστηριότητες, έγινε τόπος διεθνών εμπορικών συναλλαγών και λειτουργικό κέντρο της επαναστατημένης ευρωπαϊκής διανόησης, καθώς προσωπικότητες όπως ο Victor Hugo, και ο Charles Baudelaire έδιναν εκεί τις διαλέξεις τους.

Στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα, οι κοινωνικές αντιθέσεις οξύνονται με αποτέλεσμα τη δημιουργία απομονωμένων οικιστικών περιοχών (ghettos), και την κοινωνική διαφοροποίηση. Με την αλλαγή της κοινωνικής δομής

8 J. F. Geist, *Passagen, Ein Beautyp des 19er, Jahrhunderts*, Munchen 1979, σελ. 156

μετασχηματίζεται και το περιβάλλον της στοάς που οργανώνεται για μια περισσότερο ευρεία και μαζική χρήση. Το εμπόριο πολυτελείας επεκτείνεται και σε είδη πρώτης ανάγκης, κατασκευάζονται εσωτερικοί εξώστες, και για την εξοικονόμηση χώρου για την διάθεση περισσότερων προϊόντων δημιουργούνται διάδρομοι πάνω σε γέφυρες, ράμπες και κλιμακοστάσια. Με τη χρήση αυτών των στοιχείων, που μέχρι τότε υπήρχαν κυρίως σε εξωτερικές διαμορφώσεις, εξελίσσεται ο εσωτερικός χώρος της στοάς, στεγάζοντας πάντοτε δημόσιες και ιδιωτικές χρήσεις.

Euston center, Toronto, παράδειγμα αναβίωσης της στοάς την δεκαετία 1960-70.

Η στοά, προϊόν της αστικοποίησης, παρουσιάζεται ως ένας καινούργιος τύπος που συνέβαλλε στη ρύθμιση και την αναζωγόνηση των ιστορικών κέντρων. Ήταν ο χώρος του εμπορίου, του περιπάτου, της ψυχαγωγίας, και των πολιτιστικών και πολιτικών εκδηλώσεων, σε συνύπαρξη με την αστική κατοικία.

Η οργάνωση του χώρου της προσαρμόζεται στον πολεοδομικό ιστό και έτσι μπορεί να είναι γραμμική, ή σύνθετη.

Μέσω της δυναμικής της στοάς. η αγορά εντάχθηκε στον πολεοδομικό ιστό και συνέβαλε στην οργάνωση του κέντρου των πόλεων, καθώς η θέση της έπρεπε να διασφαλίζει τη συνεχή διέλευση του κοινού . Η έννοια της στοάς μέσα στο δομημένο περιβάλλον της πόλης του 19ου αι. όπως ερμηνεύεται σήμερα εμπεριέχει περισσότερο την έννοια ενός μεταβατικού χώρου, ενός τόπου αντιθέσεων ανάμεσα στη στάση και τη διέλευση, τον εξωτερικό και τον εσωτερικό χώρο, αλλά και ενός μεταβατικού φίλτρου πολυλειτουργικών χρήσεων από τον ιδιωτικό στον δημόσιο χώρο.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, παρουσιάζονται αλλαγές στον τρόπο δόμησης των πόλεων, και η στοά, ως εργαλείο του πολεοδομικού ιστού, παύει να χρησιμοποιείται.

Κατά την εικοσαετία 1960 – 1970 εμφανίζονται τάσεις αναβίωσης του τύπου της στοάς, ως μια "δεύτερη άνθηση" στην ιστορία της εξέλιξής της, και διαμορφώνονται σε κτίρια γραφείων και σε εμπορικά κέντρα, ως εσωτερικός δρόμος ή ως ανεξάρτητος από την κίνηση των τροχοφόρων σκεπαστός πεζόδρομος.

2. Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΤΟΑΣ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Στη διαδικασία διαμόρφωσης του αστικού χώρου του 19ου αι. η στοά υπήρξε ένα απαραίτητο συστατικό στοιχείο με άμεση εξάρτηση από την οικονομική ανάπτυξη και το μέγεθος του κέντρου της πόλης .

Στην Ελλάδα που δεν διέθετε ούτε βιομηχανίες παραγωγής ειδών νεοτερισμού, ούτε μεγάλη καταναλωτική αγορά, η χρήση του τύπου της στοάς ήταν περιορισμένη και τοποθετείται χρονικά στην τελευταία εικοσαετία του 19ου

αι. , όταν άρχισε ο εξωραϊσμός της πρωτεύουσας και η διεύρυνση της ελληνικής αγοράς. Έτσι, στην εικοσαετία 1880 – 1900, η Αθήνα αποκτά νέα αρχιτεκτονικά έργα, δείγματα ενός μεταβατικού νεοκλασικού ρυθμού, ικανά να συγκριθούν με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά.[9] Χτίζονται δύο στοές με τον χαρακτήρα της ευρωπαϊκής στοάς - Passage, η στοά Αρσακείου ή στοά Ορφέα (1907-1912)[10] από τον αρχιτέκτονα E.Ziller και η στοά Μελά – Κωστοπούλου, πιθανότατα και αυτή έργο του ιδίου. Και οι δύο διατηρήθηκαν ως τις μέρες μας, επιβεβαιώνοντας την αξία της επιλογής του συγκεκριμένου τύπου που λειτούργησε ως κόμβος σημαντικών αρτηριών της Αθήνας, των οδών Πανεπιστημίου και Σταδίου η πρώτη, Ερμού και Αθηναϊδος η δεύτερη .

Η στοά Αρσάκειο, Αθήνα (1907-12)
Ξ. Χόιπελ, όπ.π. σελ.111

Η διάταξη πολλών, αλλά μικρών σε μέγεθος, στοών είχε υιοθετηθεί με μεγάλη επιτυχία και στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης . Η αρχιτεκτονική της στοάς, σημαντικό στοιχείο της φυσιογνωμίας της πόλης, χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια του εξευρωπαϊσμού που άρχισε από τα μέσα του 19ου αι. και εντατικοποιήθηκε επί Αβδούλ Χαμίτ του Β'. Από το τέλος του 19ου αιώνα, οι εκσυγχρονιστικές νομοθεσίες και τα διάφορα έργα υποδομής είχαν αναδείξει τη Θεσσαλονίκη ως το σημαντικότερο διοικητικό, εμπορικό, οικονομικό και διπλωματικό κέντρο της Βαλκανικής με ξεχωριστό κοσμοπολίτικο χαρακτήρα . Η οικονομία ήταν στα χέρια κυρίως Εβραίων, Ελλήνων και Ευρωπαίων, που απολάμβαναν ιδιαίτερα προνόμια από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η στοά Μελά – Κωστοπούλου
Ξ. Χόιπελ, όπ.π. σελ.112

Μετά την πυρκαγιά του 1917, που κατέστρεψε ένα μεγάλο τμήμα του ιστορικού κέντρου της πόλης και μέσα στα πλαίσια του νέου σχεδίου που εκπονήθηκε από τον αρχιτέκτονα E. Hebrar, η πυρίκαυστη ζώνη χωρίζεται σε 5 τομείς και τα νέα οικόπεδα πωλούνται σε πλειστηριασμό. Τον Απρίλιο του 1923 γίνονται οι εκποιήσεις του 2ου τομέα της ΠΖΘ και από τα 247 οικόπεδα που περιλάμβανε τα 101 αγοράζονται από το συνεταιρισμό Ελί Μοδιάνο και Ιακ. Καζές, προέδρου της Ισραηλιτικής κοινότητας.[11]

Το 1922 , ο μηχανικός Ελί Μοδιάνο, απόφοιτος της Ecole Centrale του Παρισιού και απόγονος του ιδρυτή της τράπεζας Σαούλ Μοδιάνο, που συγκέντρωνε μεγάλο μέρος από τις αποταμιεύσεις της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, ξεκινά την κατασκευή μιας κεντρικής στοάς τροφίμων δίπλα στον πιο σημαντικό εμπορικό άξονα, την οδό Βενιζέλου, ακολουθώντας αρχιτεκτονικά το μοντέλο μιας ανάλογης αγοράς του Παρισιού. Οκτώ χρόνια αργότερα η αγορά είναι έτοιμη να δεχτεί τους καταναλωτές και η παράλληλη διαδρομή της στην ιστορία της πόλης ξεκινά .

---

9 Ξ. Χόιπελ, *Η Μορφολογία του γερμανικού κλασικισμού (1789- 1848) και η δημιουργική αφομοίωσή του από την ελληνική αρχιτεκτονική*, Θεσσαλονίκη, 1974, σ. 256

10 Β.Κολώνας, *Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα, 1900-1922, Αρχιτεκτονική*, Βιβλιόραμα, σελ.7

11 Α. Καραδήμου-Γερολύμπου, *Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917*, Β' έκδοση, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1993, σελ. 186

Η αγορά Μοδιάνο είναι σήμερα μία από τις μεγαλύτερες αγορές τροφίμων της Ελλάδος, μετά τη Βαρβάκειο Αγορά των Αθηνών και από τις πιο παλιές κλειστές αγορές των Βαλκανίων.

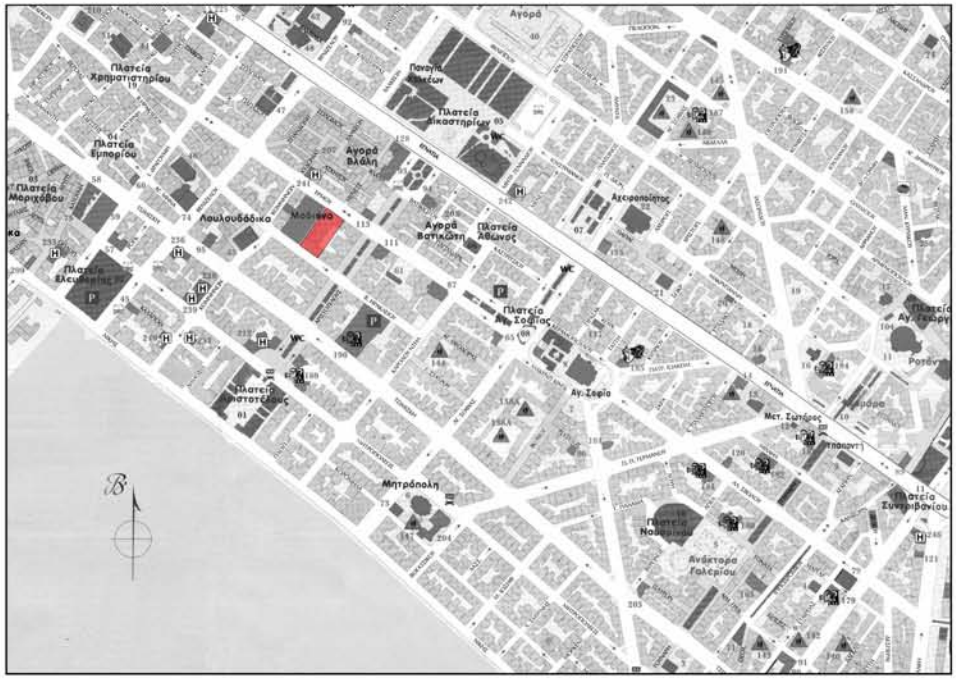

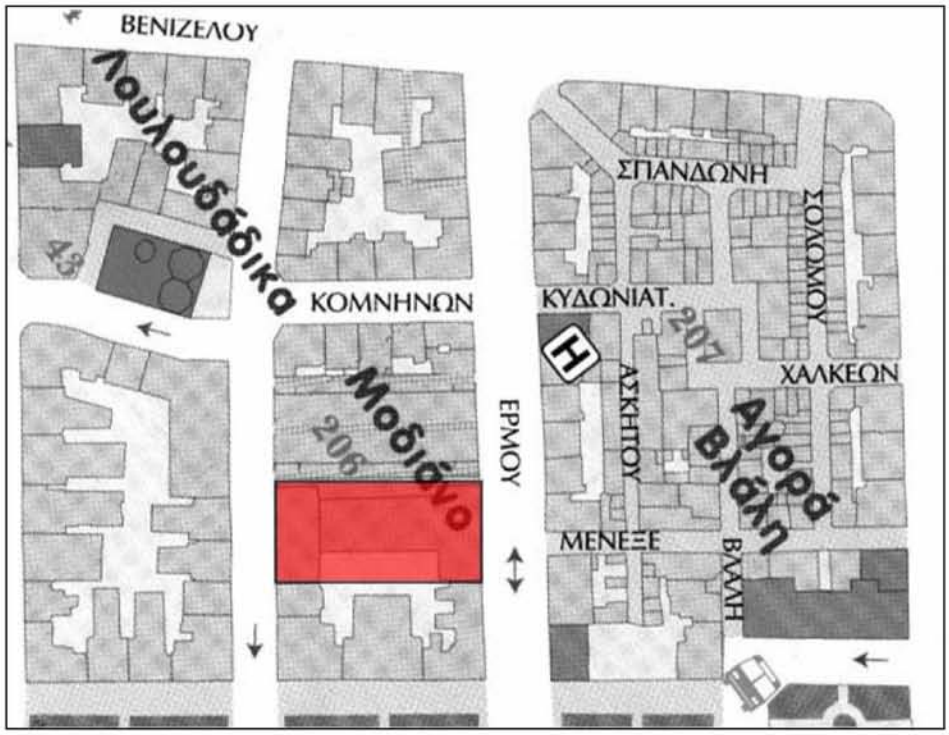

3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΜΟΔΙΑΝΟ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

i. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Δίπλα στη Στοά Μοδιάνο χτίστηκε το 1950 το κτίριο της Νέας Αγοράς που μέχρι πρόσφατα στέγαζε την κεντρική κρεαταγορά χονδρικής της Θεσσαλονίκης. Η τυπολογία της κάτοψης είναι ίδια με αυτή της Αγοράς Μοδιάνο, με καταστήματα διαταγμένα σε εσωτερικούς δρόμους που συνδέουν την Ερμού με την Βασιλέως Ηρακλείου.

Η στοά Μοδιάνο, επί της Ερμού.

Σήμερα, η εγκατάλειψη χαρακτηρίζει τόσο την κατασκευή όσο και τη λειτουργία της στοάς, εφόσον από τα καταστήματα ελάχιστα διατηρούν την αρχική χρήση, ενώ τα περισσότερα από αυτά στεγάζουν μεζεδοπωλεία ή μικρές επιχειρήσεις (γραφείο τουρισμού, τροχείο κ.λπ.).

Δίπλα στην στοά Μοδιάνο, η νέα αγορά.

Ιδιαίτερα, λόγω της θέσης του κτιρίου στο εμπορικό και ιστορικό κέντρο της πόλης είναι άμεση η ανάγκη αξιοποίησής του. Η λειτουργία του είναι μοναδική για το εύρος της αγοράς της Θεσσαλονίκη, καθώς τα καταστήματα που λειτουργούν δεν καλύπτουν τις ανάγκες του κοινού. Για αυτό τον λόγο προτείνεται η διατήρηση της εμπορικής του χρήσης και η επέκταση της λειτουργίας της αγοράς.

Επιπλέον, ο χαρακτήρας του κτιρίου, έχει αλλοιωθεί από τις χρήσεις αναψυχής που έχουν επικρατήσει, ενώ η κατάσταση διατήρησης του κτιρίου, το οποίο προβάλλεται ως μέρος του ιστορικού κέντρου, είναι απωθητική για το κοινό. Στόχος της επέμβασης είναι η συμβολή στην αναβίωση της περιοχής, μέσα από τη διατήρηση, αναβάθμιση και ενίσχυση του εμπορικού χαρακτήρα της αγοράς.

Ο χαρακτήρας της αγοράς διαμορφώνεται από τα εμπορεύματα που εκτίθενται κάθε φορά. Τα προϊόντα προτείνεται, στα πλαίσια της πρότασης, να είναι φρέσκα και καθημερινής ανάγκης (τρόφιμα, παράγωγα επεξεργασίας φυσικών στοιχείων, βότανα, αιθέρια έλαια, φυσικά καλλυντικά, άνθη, κεριά, αρώματα κλπ).

Στο εσωτερικό της αγοράς, έχουν επικρατήσει οι χρήσεις αναψυχής.

Οι χώροι αναψυχής είναι και χώροι κατανάλωσης των ίδιων προϊόντων, σε φυσική ή επεξεργασμένη μορφή, ενώ παράλληλα μέσα από τις συναντήσεις και τις εκθέσεις θα παρουσιάζονται και νέα προϊόντα, ή θέματα σχετικά με την καλλιέργεια και την επεξεργασία τους. Έτσι ο καταναλωτής θα μπορεί να έχει μία ολοκληρωμένη άποψη σχετικά με τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά.

Βέβαια οι χώροι αυτοί, καθώς ο χώρος που διαμορφώνεται στον τελευταίο όροφο του κτιρίου θα φιλοξενούν εκδηλώσεις ενημερωτικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα.

Η αρχική μας πρόθεση ήταν αφενός να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε την αρχική χρήση, επεκτείνοντας καθ' ύψος την αγορά, και αφετέρου,

προσθέτοντας χώρους αναψυχής, συγκέντρωσης και εκθέσεων, να προσελκύσουμε την προσέλευση του κοινού, μέσα από την αναβίωση του πνεύματος λειτουργίας της στοάς, όπως παρουσιάζεται στα χρόνια της ακμής της, προσαρμοσμένη στα δεδομένα της σύγχρονης εποχής.

Ο λόγος που επιλέχθηκε το είδος των εμπορευμάτων να χαρακτηρίζεται από τα φυσικά υλικά και την ελάχιστη επεξεργασία απαντά στην κρίση που έχει προκαλέσει η βιομηχανοποίηση και η τεχνητή επιτάχυνση της παραγωγής, ειδικότερα στην αγορά των τροφίμων, εις βάρος της ποιότητας και της διατροφικής τους αξίας. Η κερδοσκοπία των παραγωγών έχει στρέψει το ενδιαφέρον των καταναλωτών προς νέες αγορές, προκειμένου να εξασφαλίσουν την ποιότητα. Το κτίριο της νέας αγοράς φιλοδοξεί να είναι ένας από αυτούς τους τόπους.

Οι στοές της αγοράς και οι όψεις των καταστημάτων στην υπάρχουσα κατάσταση.

Λήψεις που δείχνουν την κατάσταση συντήρησης του κτιρίου.

ii. ΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΟΡΑΣ. Η ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ

Το οικόπεδο, της Νέας Αγοράς προέρχεται από ενοποίηση μικρότερων οικοπέδων και είναι ιδιοκτησία της Ισραηλιτικής Κοινότητας της Θεσσαλονίκης. Είναι ορθογώνιο και έχει έκταση 2.327 τ.μ.

Πανοραμική αποψη του συγκροτήματος από την πλευρά της Βασιλέως Ηρακλείου

Τις δύο όψεις του οικοπέδου διαμορφώνουν δύο διαφορετικά κτίρια. Το κτίριο επί της Ερμού (αρ.28) χτίστηκε προ του 1940.Η αρχική του άδεια περιλάμβανε υπόγειο, καταστήματα, πατάρι καταστημάτων και έναν όροφο.

Στον όροφο του κτιρίου υπάρχει μία προσθήκη σε υποχώρηση 9 μέτρα από την πρόσοψη (1954-1955) και ένα επίμηκες δωμάτιο στο δώμα. Στο ισόγειο, υπήρχαν καταστήματα, τρία από τα οποία γκρεμίστηκαν (το μεσαίο και τα δύο δεύτερα από τις άκρες) για να ανοιχτούν οι στοές.

Η όψη του νεοκλασικού επί της Ερμού.

Το κτίριο επί της Βασιλέως Ηρακλείου (1950), αποτελεί δείγμα της αρχιτεκτονικής των πρώτων πολυκατοικιών – κτιρίων γραφείων – που χτίστηκαν στο κέντρο της Θεσσαλονίκης τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του συστήματος της αντιπαροχής. Το κτίριο σήμερα, αν και έχει ανάγκη από εργασίες συντήρησης, στεγάζει στους ορόφους κάποια γραφεία και μερικές κατοικίες μεταναστών.

Η όψη της πολυκατοικίας επί της Βασιλέως Ηρακλείου.

Δύο υπουργεία, το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ και το Υπουργείο Πολιτισμού έχουν κηρύξει το συγκρότημα της αγοράς Μοδιάνο διατηρητέο, με κάποιες διαφορές. Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ κήρυξε όλο το συγκρότημα, συμπεριλαμβανομένων των στοών και του κτιρίου επί της Β. Ηρακλείου. Το Υπουργείο Πολιτισμού θεωρεί διατηρητέο μόνο το κτίριο επί της Ερμού, που χτίστηκε προπολεμικά, ως χαρακτηριστικό δείγμα γραφείων – καταστημάτων της τρίτης δεκαετίας του αιώνα στο εμπορικό κέντρο Θεσσαλονίκης. Παρ' όλα αυτά δεν έχουν γίνει εργασίες συντήρησης και αποκατάστασής του.

Το κτίριο επί της Βασιλέως Ηρακλείου (1950), αποτελεί δείγμα της αρχιτεκτονικής των πρώτων πολυκατοικιών – κτιρίων γραφείων – που χτίστηκαν στο κέντρο της Θεσσαλονίκης Συγκεκριμένα, για το κτίριο επί της Ερμού προτείνεται η καθαίρεση της προσθήκης του 1955 και η αντικατάσταση του εξωτερικού επιχρίσματος και των ξύλινων κουφωμάτων.

Η όψη της πολυκατοικίας επί της Βασιλέως Ηρακλείου παρουσιάζει μία τυποποιημένη διάταξη των ανοιγμάτων σε όλους τους ορόφους, ενώ στις οριζόντιες και κατακόρυφες περασιές των ανοιγμάτων διαμορφώνεται ένας κάνναβος με σκοτίες. Σε κάποια από τα ανοίγματα τα κουφώματα λείπουν ή έχουν αντικατασταθεί πρόχειρα. Προτείνεται η απαλλαγή της όψης από τα κινητά στοιχεία (π.χ ταμπέλες) και η αντικατάσταση του επιχρίσματος. Στα κουφώματα διαμορφώνεται νέος μεταλλικός σκελετός που καλύπτει το πλαίσιο των ανοιγμάτων, στο βάθος των οποίων τοποθετούνται τα υαλοστάσια.

Η διαμόρφωση των κουφωμάτων της όψης.

Στις όψεις των καταστημάτων στην Ερμού και την Βασιλέως Ηρακλείου, αντικαθίστανται τα παλιά κουφώματα (με ενιαίες βιτρίνες), καθώς και οι φεγγίτες των παταριών. Τα υπόστεγα, που προστατεύουν τις εισόδους του κτιρίου και στις δύο όψεις, αντικαθίστανται και αυτά από νέα, ελαφράς κατασκευής, ο σκελετός των οποίων προσαρτάται από τις όψεις. Η κατασκευή τους είναι μεταλλική και η επικάλυψη από ημιδιαφανές κρύσταλλο.

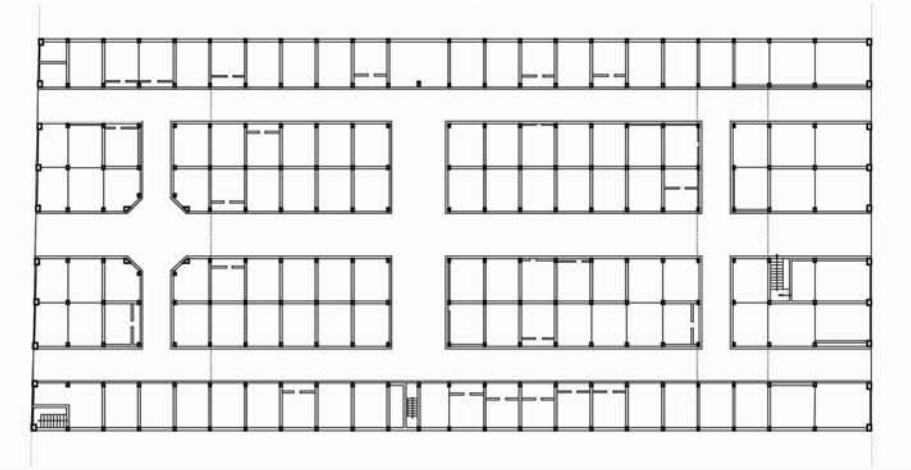

Κάτοψη του ισογείου, υπάρχουσα κατάσταση.

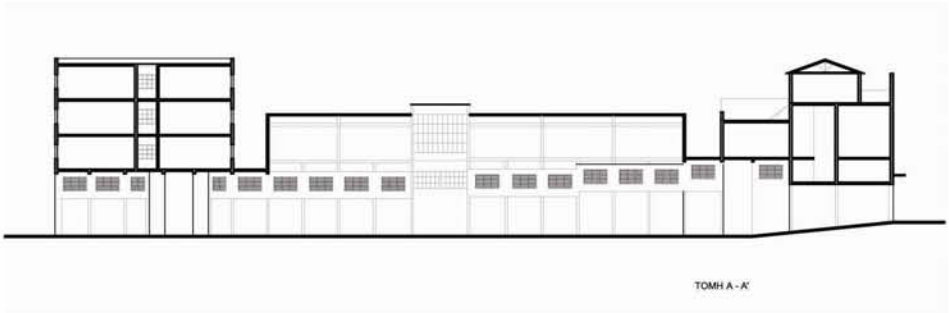

Τομή του συγκροτήματος, υπάρχουσα κατάσταση.

iii. Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ.

Η συμμετρική τυπολογία της κάτοψης της αγοράς εντάσσει όλους τους κλειστούς χώρους σε ένα κάνναβο λειτουργικό και κατασκευαστικό, κατά μήκος τριών στοών-διόδων. Δεν αλλάζουμε την τυπολογία του κτιρίου αλλά διατηρούμε τη διάταξη των καταστημάτων, ενώ «σηκώνουμε» την στέγη, προκειμένου να επεκτείνουμε την αγορά καθ΄ ύψος.

Η επέκταση μέχρι τους δύο πρώτους ορόφους περιορίζεται από τις εσωτερικές όψεις των δύο ακριανών κτιρίων. Στους επόμενους δύο ορόφους διατηρείται το όριο με το κτίριο της Ερμού, ενώ στη Βασιλέως Ηρακλείου η κατασκευή προεκτείνεται μέχρι την οικοδομική γραμμή.

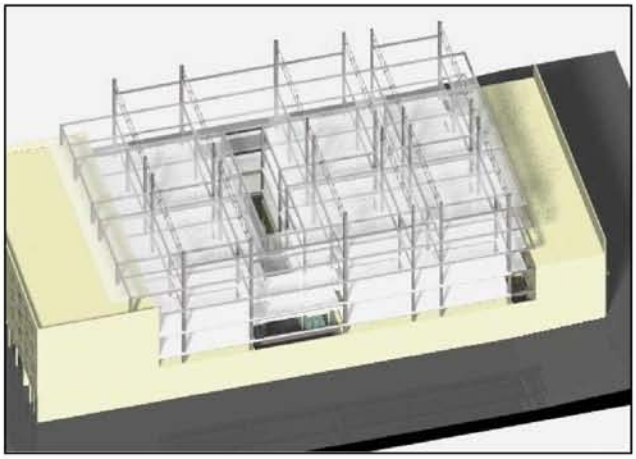

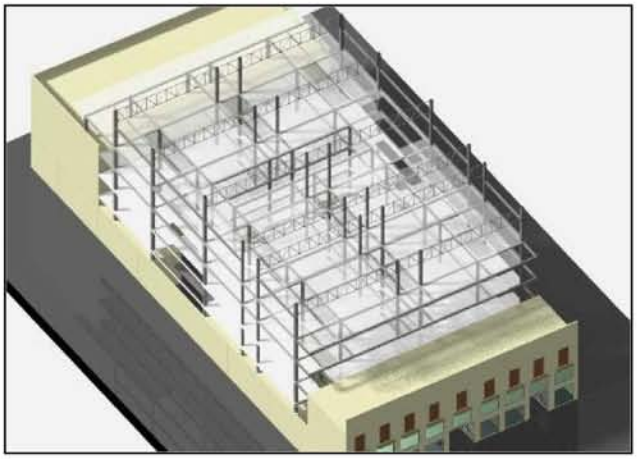

Η κατασκευή του νέου κτιρίου της αγοράς είναι μεταλλική και στηρίζεται σε έναν κάνναβο υποστυλωμάτων (κοιλοδοκών) που καθορίστηκε σε συνάρτηση με αυτόν της παλιάς κατασκευής. Η στάθμη του πρώτου ορόφου απέχει 1,5 μ. από την οροφή των καταστημάτων. Με αυτόν τον τρόπο η αγορά εγκιβωτίζεται στη νέα κατασκευή που την επεκτείνει καθ' ύψος χωρίς να καταστρέφεται η αρτιότητα του κελύφους των καταστημάτων.

Ωστόσο ήταν απαραίτητο να διανοιχτούν χώροι για τις προσβάσεις στους ορόφους.

Η ανάβαση γίνεται από την μία πλευρά είτε μέσω των ανελκυστήρων, είτε μέσω του σταθερού κλιμακοστασίου. Στην απέναντι πλευρά τοποθετούνται κυλιόμενες σκάλες. Έτσι εξασφαλίζεται η άνεση των κινήσεων, ενώ ρυθμίζεται η κυκλοφορία γύρω από την «πλατεία» του ισογείου. Προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση από κάθε σημείο της κάτοψης, δημιουργούνται και δύο συμπληρωματικά κλιμακοστάσια, στα όρια του νέου κτιρίου και του νεοκλασικού επί της Ερμού.

Τα επίπεδα των ορόφων αναπαράγουν την τυπολογία του ισογείου επεκτείνοντάς την καθ' ύψος. Οι κλειστοί χώροι δημιουργούν τα όρια των ορόφων και οι χώροι κίνησης μεταφράζονται σε αίθρια που διακόπτονται από εγκάρσιους εναέριους διαδρόμους (πασαρέλες).

Η λειτουργία της αγοράς, με την μορφή των καταστημάτων, επεκτείνεται στις δύο πρώτες στάθμες, όπου οι χρήσεις αφορούν εξολοκλήρου το εμπόριο.

Η διαμόρφωση αυτών των καταστημάτων τυποποιείται μέσω ενός καννάβου μεταβλητού, που επιτρέπει την σχετική μεταβολή των ορίων τους, σύμφωνα με την επιθυμία των ιδιοκτητών. Η κατασκευή πραγματοποιείται με την τοποθέτηση πετασμάτων, στις πλευρές του νοητού παραλληλεπιπέδου, που δημιουργείται από ένα κάνναβο μικρότερων υποστυλωμάτων, ο οποίος βρίσκεται σταθερός στον χώρο ώστε να υποδεικνύει την θέση και τους εναλλακτικούς τρόπους σύνθεσης των καταστημάτων.

Τα πετάσματα (πανό), που αποτελούν τη μονάδα της κατασκευής, διαστασιολογούνται βάση του σταθερού ύψους των καταστημάτων και του πλάτους των 0.90μ., και χωρίζονται σε τρία οριζόντια μέρη από δύο οδηγούς που συνδέονται με το μεταλλικό πλαίσιο, και σχηματίζουν τον σκελετό του κάθε πετάσματος. Ενδιάμεσα σε αυτούς του οδηγούς, και στις δύο όψεις, τοποθετούνται οι επιφάνειες επικάλυψης και βιδώνονται στο μεταλλικό πλαίσιο. Οι επιφάνειες επικάλυψης μπορεί να είναι λείες ή περσιδωτές, μεταλλικές, ξύλινες, γυάλινες, διαφανείς ή ημιδιαφανείς ή από χρωματιστό γυαλί ή πλεξιγκλάς. Ο ιδιοκτήτης έχει την ελευθερία να επιλέξει ανάμεσα σε αυτή τη λίστα των υλικών που μπορεί να χρησιμοποιήσει ώστε να συνθέσει τα πετάσματα σύμφωνα με τις ανάγκες του χώρου που θέλει να δημιουργήσει.

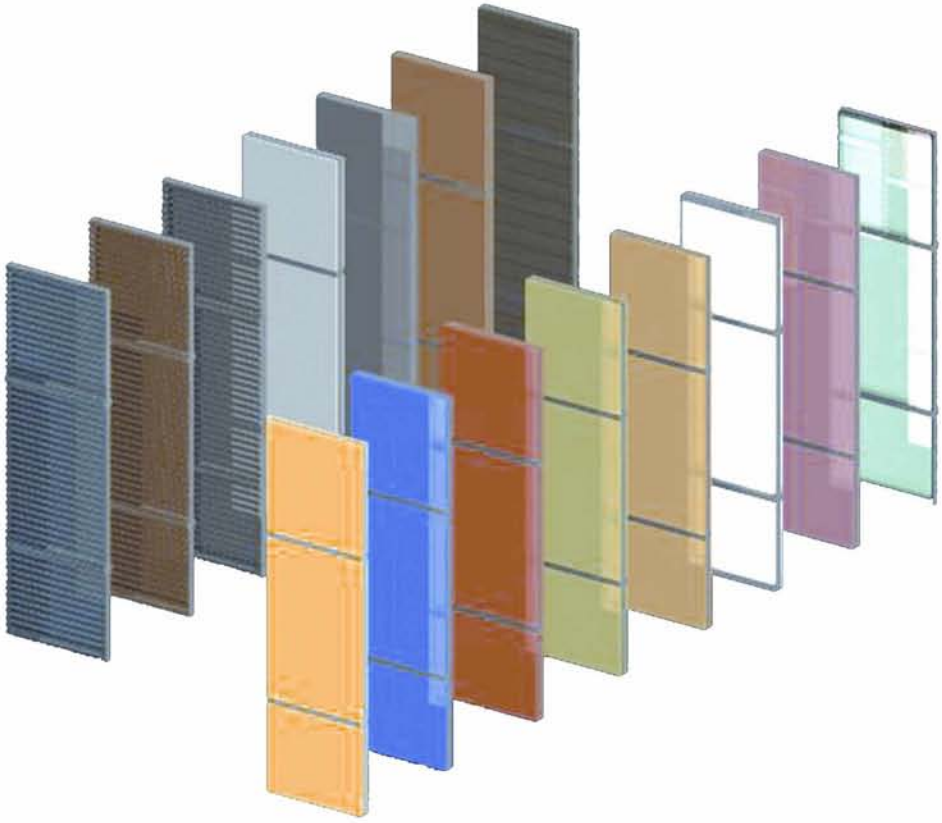

ΤΟ ΠΕΤΑΣΜΑ . Η ΜΟΝΑΔΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

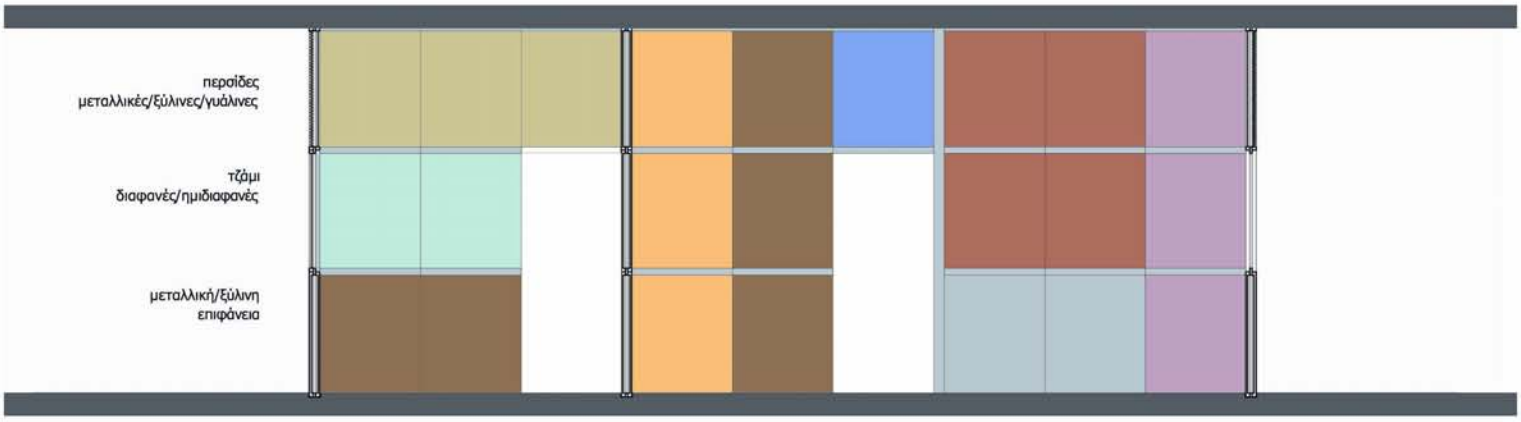

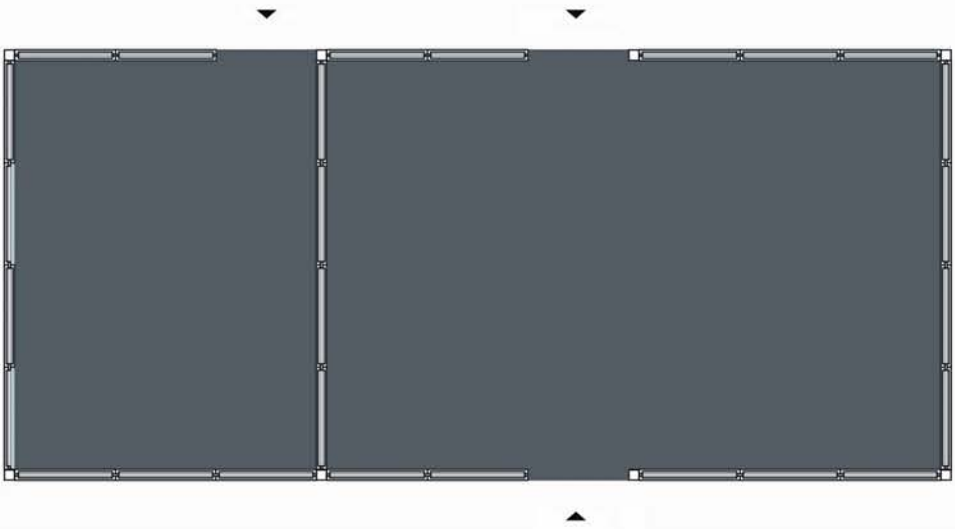

ΚΛΙΜΑΚΑ 1: 50

ΚΑΤΟΨΗ ΚΑΙ ΤΟΜΗ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ . Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΕΤΑΣΜΑΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΤΑΙ ΚΑΤ΄ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΣΤΑΘΕΡΟΥ ΚΑΝΝΑΒΟΥ.

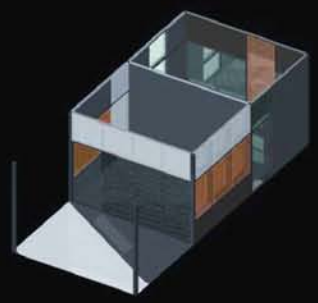

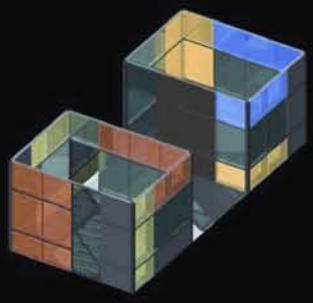

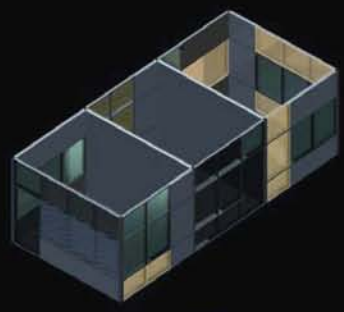

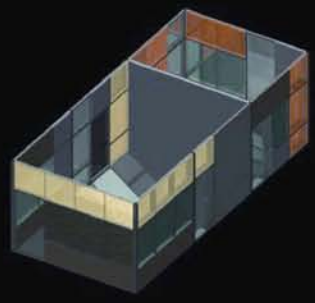

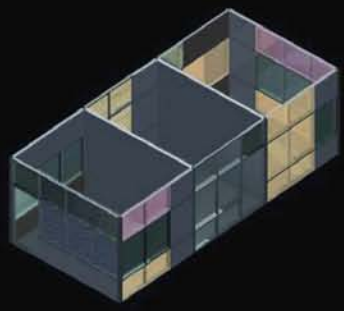

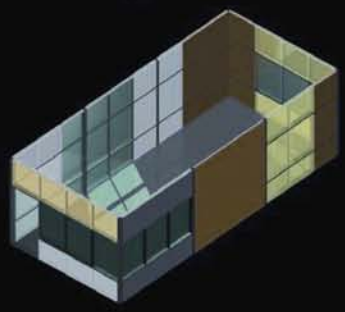

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΥΛΙ ΚΩΝ

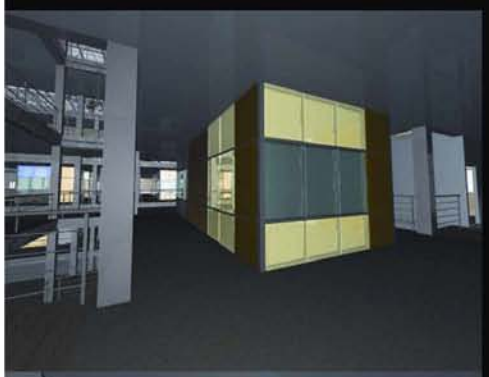

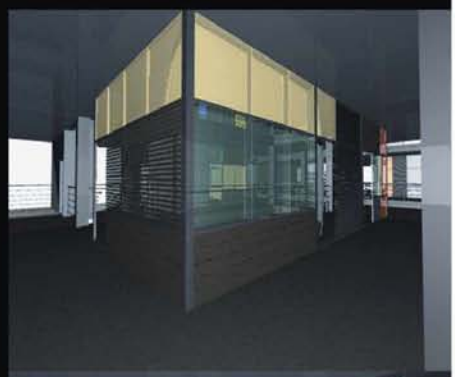

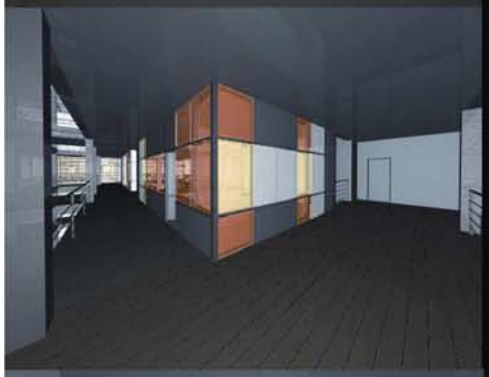

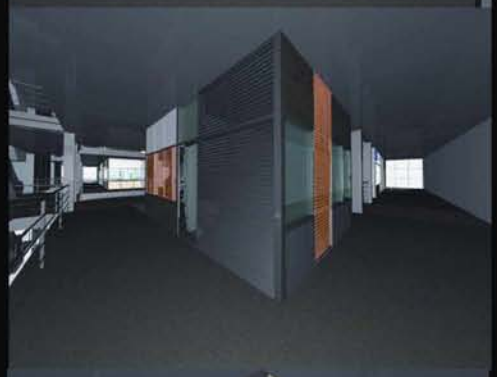

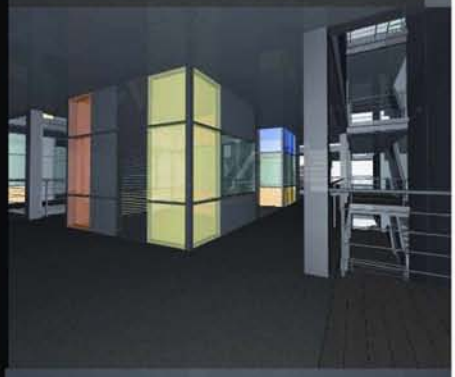

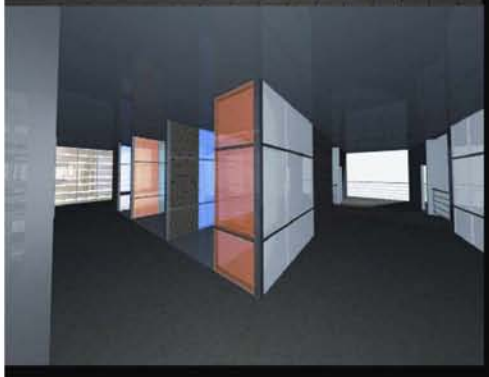

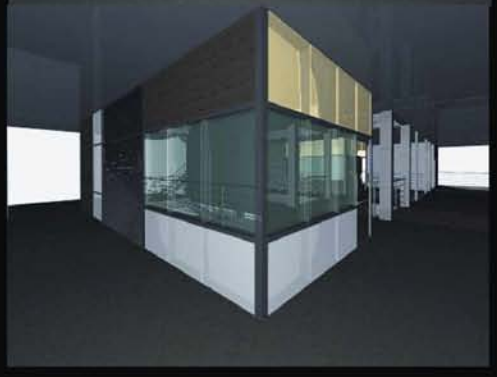

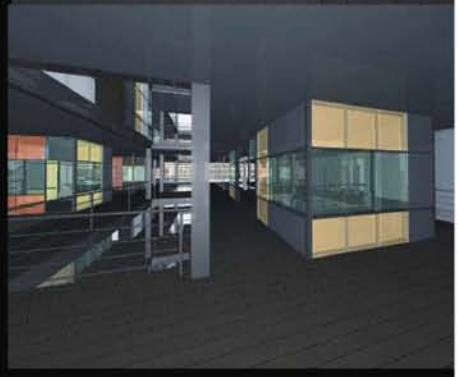

Η μεταβολή της μορφής μέσα από την διάδραση των ορίων κατ΄ αυτόν τον τρόπο, τη συναντούμε στο έργο του Τάκη Ζενέτου και ειδικότερα σε δύο έργα του, την πολυκατοικία Αμαλίας και Δαιδάλου (1959) και την κατοικία της Siemens στη Νέα Κηφισιά, που χτίστηκε την ίδια χρονιά. Ο αρχιτέκτων, στην προσπάθειά του να σπάσει τον κύβο – κουτί, αναζητά τρόπους ενοποίησης του ιδιωτικού με τον δημόσιο χώρο και προτείνει την μεταβαλλόμενη όψη της πολυκατοικίας της οδού Αμαλίας, όπου τοποθετούνται κινητά υαλοστάσια που επιτρέπουν στον χρήστη να υλοποιήσει τοπικά τον δικό του χώρο. Επίσης εσωτερικά ο χώρος χωρίζεται από έναν κάνναβο οδηγών για συρτά ή βιδωτά χωρίσματα διαφόρων τύπων, η λεπτομέρεια των οποίων μελετήθηκε ιδιαίτερα από τον αρχιτέκτονα. Την ίδια λογική χρησιμοποιεί και στην κατοικία της Siemens, για την εσωτερική όψη του κτιρίου προς το γήπεδο.[12]

Η όψη της πολυκατοικίας Αμαλίας και Δαιδάλου,
Τ. Ζενέτος, Αθήνα 1959
Ε. Καλαφάτη,Δ. Παπαλεξόπουλος· όπ. π. , σελ. 60

Σε ένα χώρο που χαρακτηρίζεται από την κίνηση και την εναλλαγή, όπως είναι η αγορά, θελήσαμε, να τροποποιήσουμε τον σταθερό λειτουργικό κάνναβο της κάτοψης, που αναπαράγουμε βάση της τυπολογίας του ισογείου, εντάσσοντας σε αυτόν ένα τρισδιάστατο κάνναβο μεταβλητό, στα όρια του οποίου, δίνεται η ελευθερία στον χρήστη να διαμορφώσει τον χώρο του, σύμφωνα με τις ανάγκες του και να τον ανανεώνει με ευκολία όταν αυτό χρειαστεί.

Στις απεικονίσεις των δύο πρώτων ορόφων παρουσιάζονται εναλλακτικοί συνδυασμοί στη διάταξη τη μορφή και των καταστημάτων.

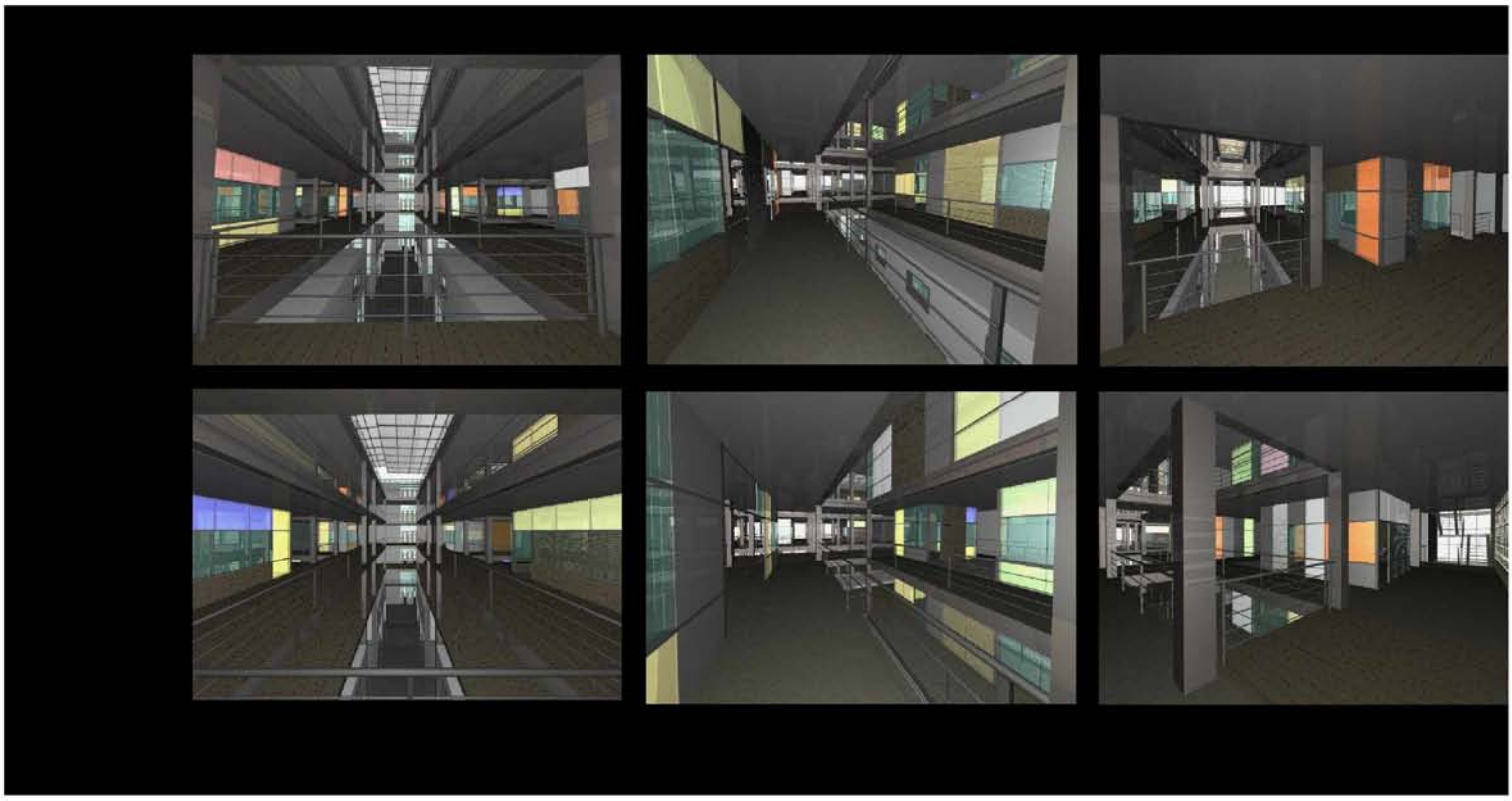

12 Ε. Καλαφάτη, Δ. Παπαλεξόπουλος, *Τάκης Χ. Ζενέτος, Ψηφιακά Οράματα και Αρχιτεκτονική*, Libro, Αθήνα 2006, σ.61-64

Η στάθμη του τρίτου ορόφου έρχεται στο ίδιο ύψος με το δώμα της πολυκατοικίας επί της Βασιλέως Ηρακλείου και οι χρήσεις αυτής της στάθμης επεκτείνονται και σ' αυτό.

Οι χώροι που διαμορφώνονται εδώ είναι μεγαλύτεροι σε σχέση με τα καταστήματα, καθώς συμπεριλαμβάνουν χρήσεις αναψυχής (εστιατόριο και café), συνεδριάσεων και παρουσιάσεων. Η κατασκευή των χώρων γίνεται με τον ίδιο τρόπο που αναλύσαμε για τα καταστήματα, δίνοντας στους ιδιοκτήτες τη δυνατότητα να επιλέξουν τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν. Επίσης τα όρια των χώρων συνεδριάσεων και των εκθέσεων μπορούν να μεταβληθούν σύμφωνα με τις απαιτήσεις των θεματικών που θα παρουσιάζονται.

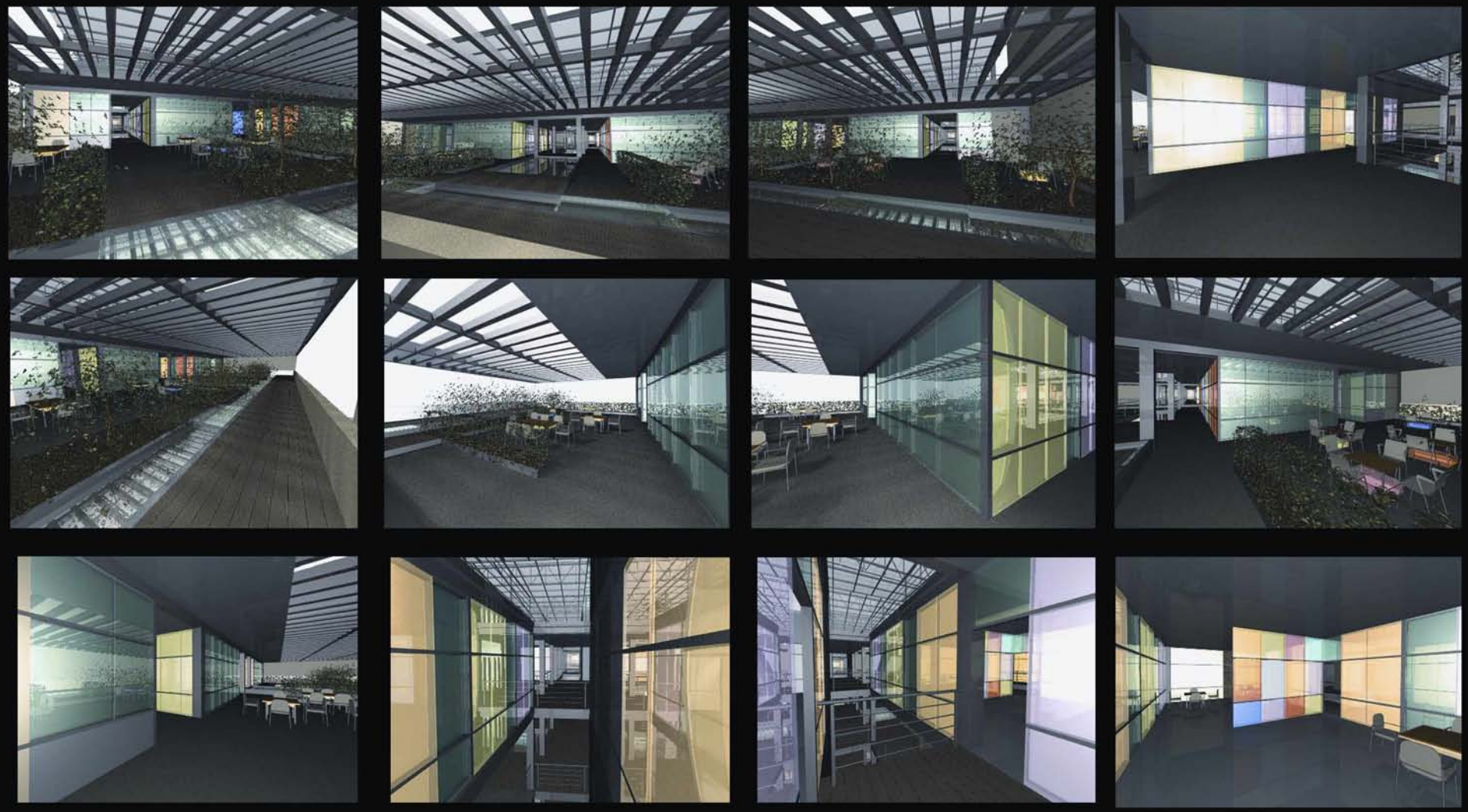

ΠΡΟΟΠΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

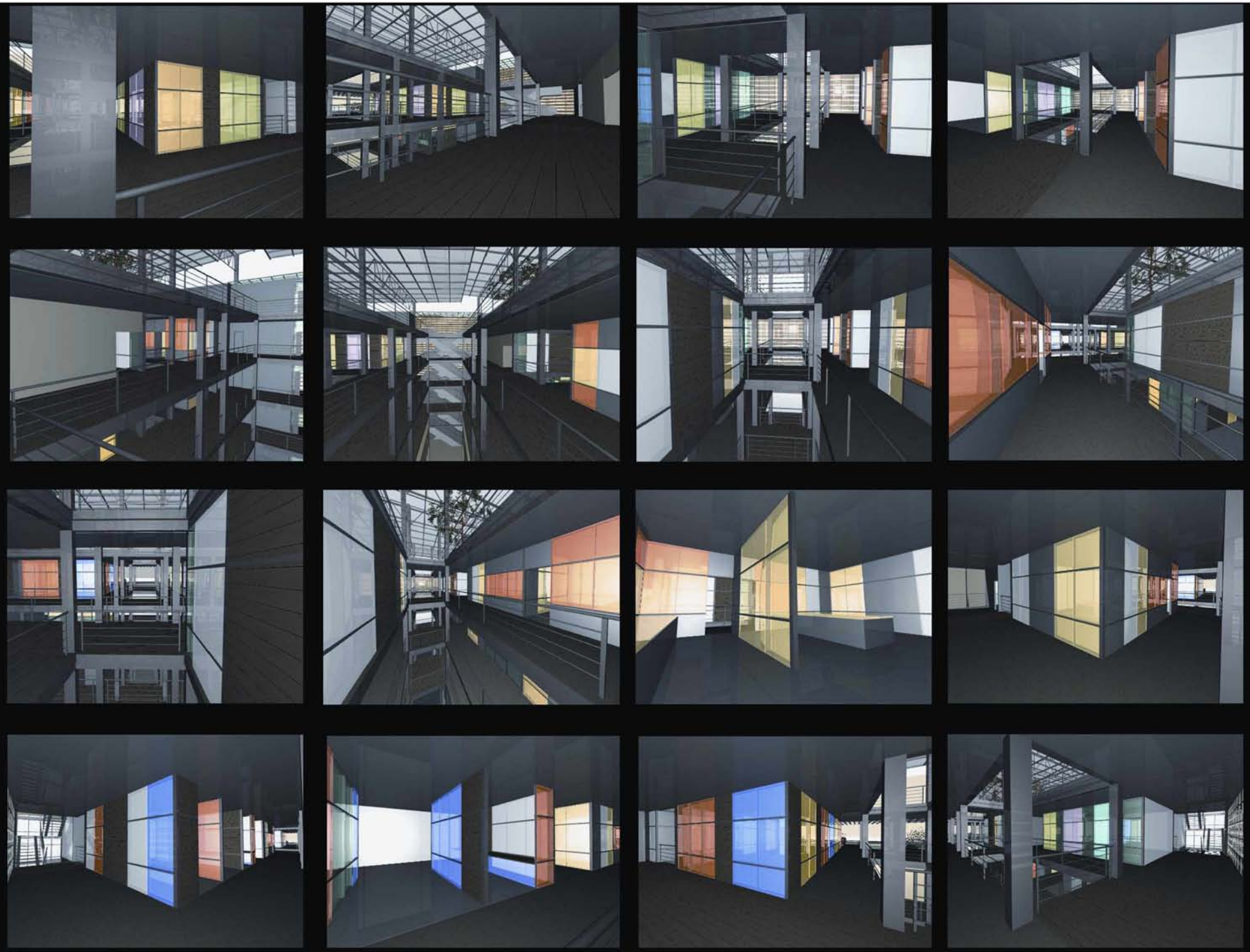

ΠΡΟΟΠΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΥΝΕΛΡΙΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Στο τελευταίο επίπεδο του κτιρίου ο χώρος αφήνεται ανοιχτός ώστε να εξυπηρετεί εκδηλώσεις και την εκάστοτε συγκέντρωση του κοινού. Παράπλευρα του ανοιχτού χώρου, τοποθετούνται μέσα σε κλειστές μονάδες οι εγκαταστάσεις θέρμανσης, ψύξης και εξαερισμού της κατασκευής και κάποιοι βοηθητικοί χώροι όπου θα μπορεί να αποθηκευτεί ο απαραίτητος για την εκάστοτε εκδήλωση εξοπλισμός.

Ο χώρος του τελευταίου ορόφου και τα ανοιχτά αίθρια του κτιρίου στεγάζονται από δύο ανεξάρτητες, εκτενείς επιφάνειες, με ελαφριά απόκλιση ως προς την οριζόντιο, που αλληλοκαλύπτονται εν μέρει πάνω από το κεντρικό αίθριο. Η γεωμετρία των στεγάστρων αναπαράγει την έντονη γραμμικότητα του κτιρίου, ενώ ο τρόπος που τοποθετούνται, υπό κλίση, αναφέρεται στην διάθεση ανατροπής της ισορροπίας του επιπέδου, κατά την διαδικασία στέψης του κτιρίου. Το μεταξύ τους διάκενο πάνω από το κεντρικό αίθριο, διευκολύνει τον αερισμό του και τη ροή των ρευμάτων. Η κατασκευή τους αποτελείται από έναν μεταλλικό κάνναβο, πάνω στον οποίο τοποθετούνται οι πλάκες επικάλυψης ενώ το φορτίο μεταφέρεται με την βοήθεια δικτυωμάτων στα υποστυλώματα. Η επικάλυψη γίνεται με τυποποιημένες επιφάνειες, οπλισμένου γυαλιού, μικρής διαπερατότητας και ενσωματωμένων φίλτρων I.R. (υπέρυθρης ακτινοβολίας) μέσω του οποίου, διαχέεται ο φυσικός φωτισμός στους ανοιχτούς χώρους του κτιρίου.

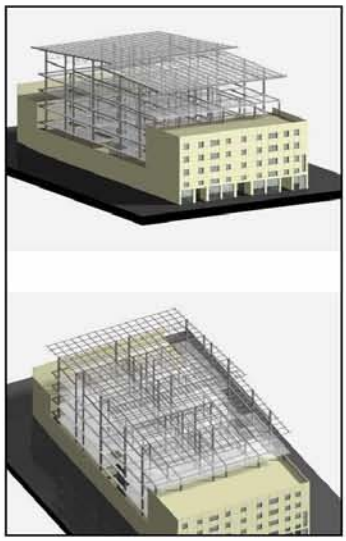

Η γεωμετρία και ο σκελετός της κατασκευής των στεγάστρων.

Το ίδιο υλικό χρησιμοποιείται και στις όψεις, στα υαλοστάσια των βοηθητικών κλιμακοστασίων. Η διαμόρφωση των όψεων εξαρτάται από τις επιλογές των ιδιοκτητών, εκτός από τα σημεία μπροστά από τους κοινόχρηστους χώρους κίνησης, που γενικότερα επιλέγεται να είναι διαμπερείς και αναγνωρίσιμοι εξωτερικά.

Οι άξονες πρόσβασης στους ορόφους σηματοδοτούνται με την τοποθέτηση κατακόρυφων υαλοστασίων στις δύο πλάγιες όψεις και ενός εξωτερικού συστήματος από περσίδες που προστατεύει τον χώρο από την ηλιακή ακτινοβολία τους θερινούς μήνες. Επίσης, επιτρέπει τον έλεγχο του φωτισμού του και την οπτική επαφή με τον εσωτερικό χώρο και αντίστροφα.

Με τον ίδιο τρόπο καλύπτεται ο χώρος κίνησης πίσω και πάνω από την όψη επί της Ερμού. Το επίπεδο της όψης βρίσκεται πίσω οπό τον όγκο του διατηρητέου που διατηρεί τη δεσπόζουσα θέση του στο μέτωπο της Ερμού.

Από την πλευρά της Βασιλέως Ηρακλείου, οι όψεις των κλειστών χώρων του τρίτου ορόφου δημιουργούνται σε εσοχή, στο δώμα του προϋπάρχοντος κτιρίου. Μπροστά τους διαμορφώνεται ημιυπαίθριος χώρος κάτω από μία πέργκολα ελαφριάς κατασκευής, η οποία προεκτείνει τον τελευταίο όροφο ως την οικοδομική γραμμή, με τρόπο ώστε να δημιουργείται ένα «όριο» στην όψη της οικοδομής επί της Βασιλέως Ηρακλείου.

Η διαμόρφωση της όψης επί της Βασιλέως Ηρακλείου.

Η μορφή της νέας αγοράς δεν άμεσα ή εύκολα αντιληπτός από την προοπτική του δρόμου, καθώς απαραίτητη συνθήκη του σχεδιασμού ήταν η ανάδειξη των δύο προϋπαρχόντων κτιρίων.

Άποψη του κτιρίου από την Ερμού.

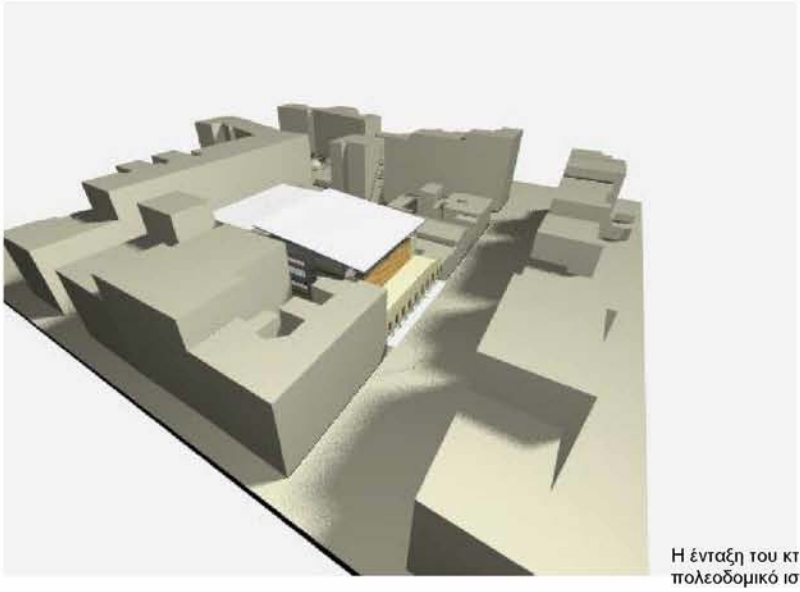

Η ένταξη του κτιρίου στον πολεοδομικό ιστό.

Στο κέντρο της Θεσσαλονίκης συναντάμε παραδείγματα καθ' ύψους επέκτασης ιστορικών κτιρίων, όπου η νέα κατασκευή διαμορφώνεται με το γνωστό "πανωσήκωμα" των όψεων, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα και την αλλοίωση του χαρακτήρα και της κλίμακας της αρχικής μορφής.

Στην όψη της Ερμού, αποφεύγοντας το "πανωσήκωμα", η νέα κατασκευή προστίθεται σε υποχώρηση ως προς το διατηρητέο, ενώ στη Βασιλέως Ηρακλείου, προσδίδει ένα όριο στην "αμήχανη" όψη της πολυκατοικίας και το μέτωπο του δρόμου.

Ο επισκέπτης, που έλκεται από τις στοές, ανακαλύπτει ένα νέο χώρο στο εσωτερικό της Νέας Αγοράς Μοδιάνο, μέσα από τη διατήρηση και ενίσχυση της παλαιάς λειτουργίας της.

Παραδείγματα καθ' ύψους επέκτασης των όψεων ιστορικών κτιρίων στο κέντρο της Θεσσαλονίκης.
Στην οδό Αντιγονιδών (πάνω) και στην Τσιμισκή (κάτω).
φωτογραφικό αρχείο Β. Κολώνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Χ. Μπούρα, Μαθήματα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, τομ. Α'

2 .Η. Α. Thompson, R. E. Wycherley, The Agora of Athens, Princeton 1972

3. J. Hoag, Islamische Architektur, Stuttgard 1976

4. Ξ. Χόιπελ, Η αρχιτεκτονική της στοάς, εξέλιξη και σύμβολα στην ποιότητα του εσωτερικού δημόσιου χώρου, Θεσσαλονίκη, 1981

5. J. Kollof, Paris, Ein Reisehandbuch, Paris 1849

6. N. Pevsner, A History of Building types, Princeton 1970

7. J. F. Geist, Passagen, Ein Beautyp des 19er, Jahrhunderts, Munchen 19797.

8. Ξ. Χόιπελ, Η Μορφολογία του γερμανικού κλασικισμού (1789- 1848) και η δημιουργική αφομοίωσή του από την ελληνική αρχιτεκτονική, Θεσσαλονίκη, 1974

9. Β.Κολώνας, Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα, 1900-1922, Αρχιτεκτονική, Βιβλιόραμα

10. Α. Καραδήμου-Γερολύμπου, Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαγιά του 1917, Β' έκδοση, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1993

11. Ε. Καλαφάτη, Δ. Παπαλεξόπουλος, Τάκης Χ. Ζενέτος, Ψηφιακά Οράματα και Αρχιτεκτονική, Libro, Αθήνα 2006

iv. ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

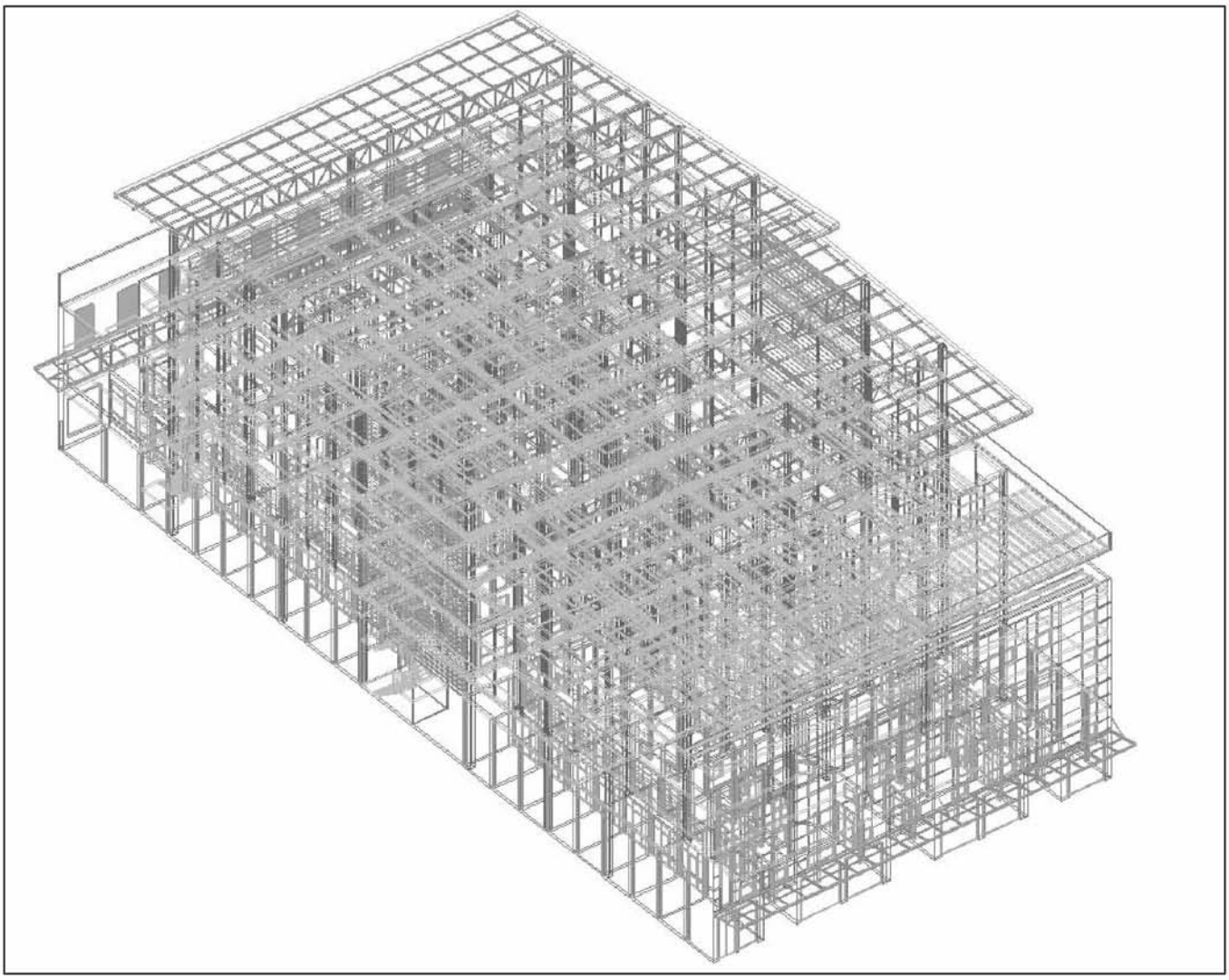

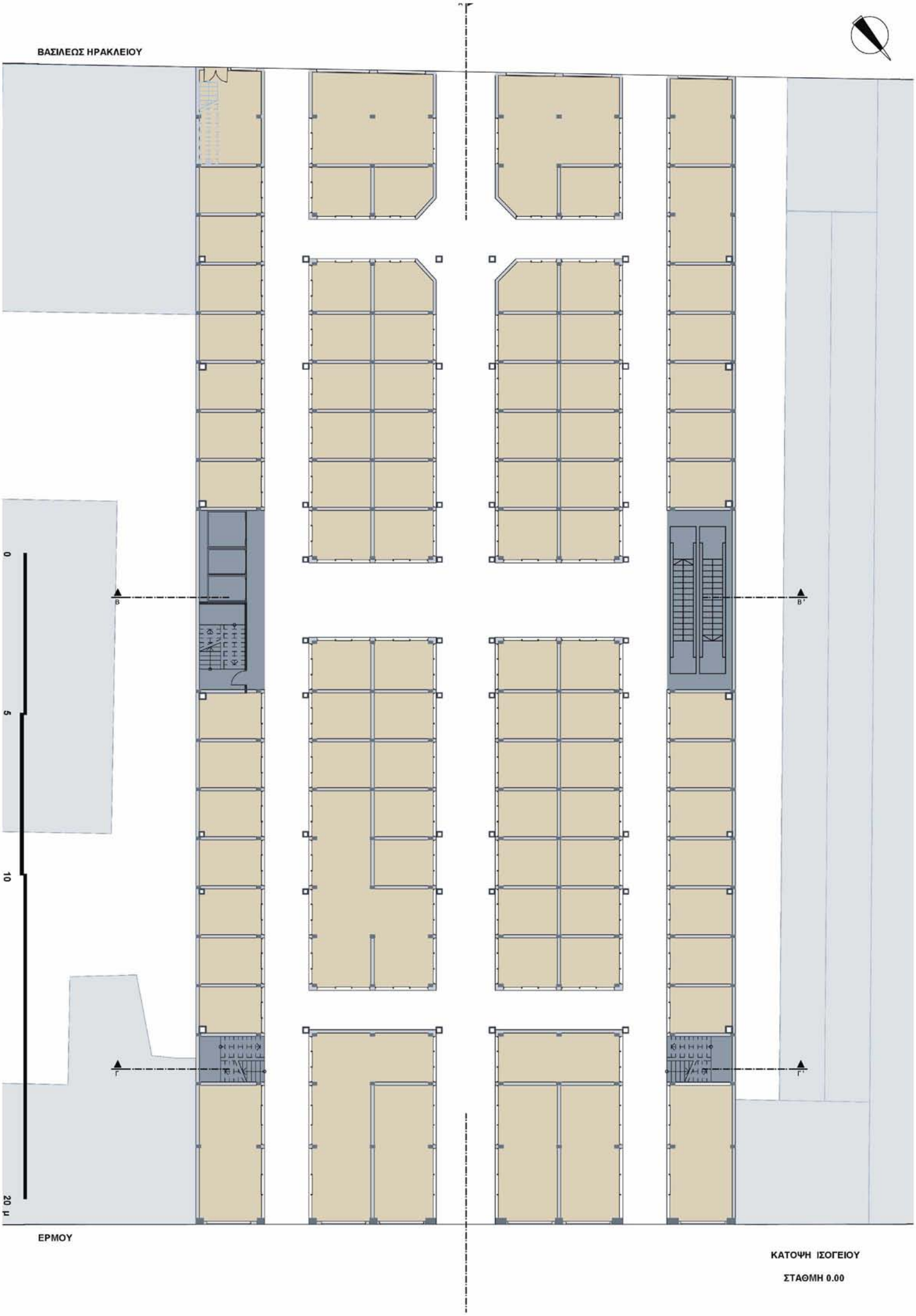

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΣΤΑΘΜΗ 0.00

ΚΑΤΟΨΗ Α΄ ΟΡΟΦΟΥ

ΣΤΑΘΜΗ +7.20

ΚΑΤΟΨΗ Β΄ ΟΡΟΦΟΥ

ΣΤΑΘΜΗ + 10.75

ΚΑΤΟΨΗ Γ΄ ΟΡΟΦΟΥ

ΣΤΑΘΜΗ + 14.40

ΚΑΤΟΨΗ Δ΄ ΟΡΟΦΟΥ

ΣΤΑΘΜΗ + 17.95

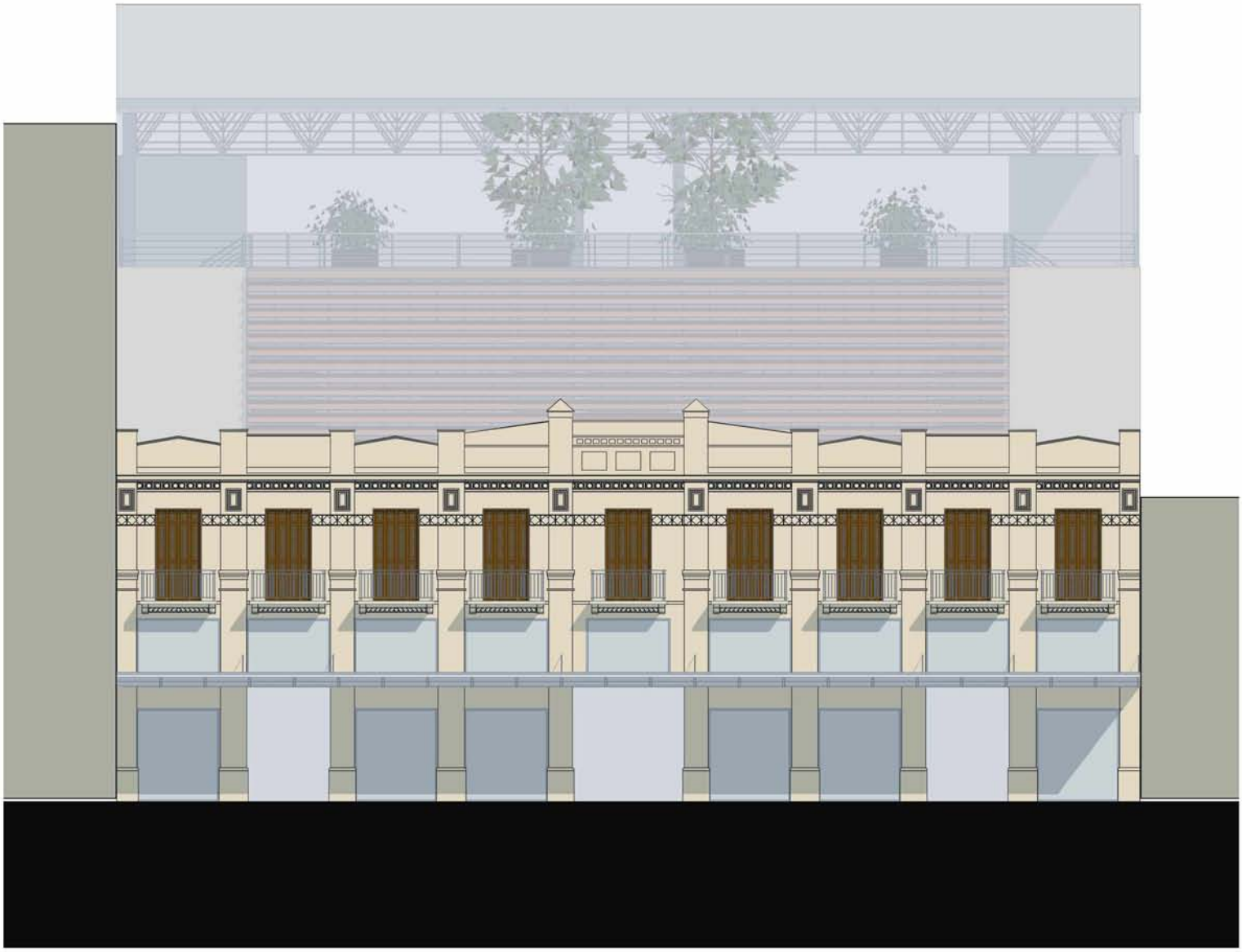

ΟΨΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥ

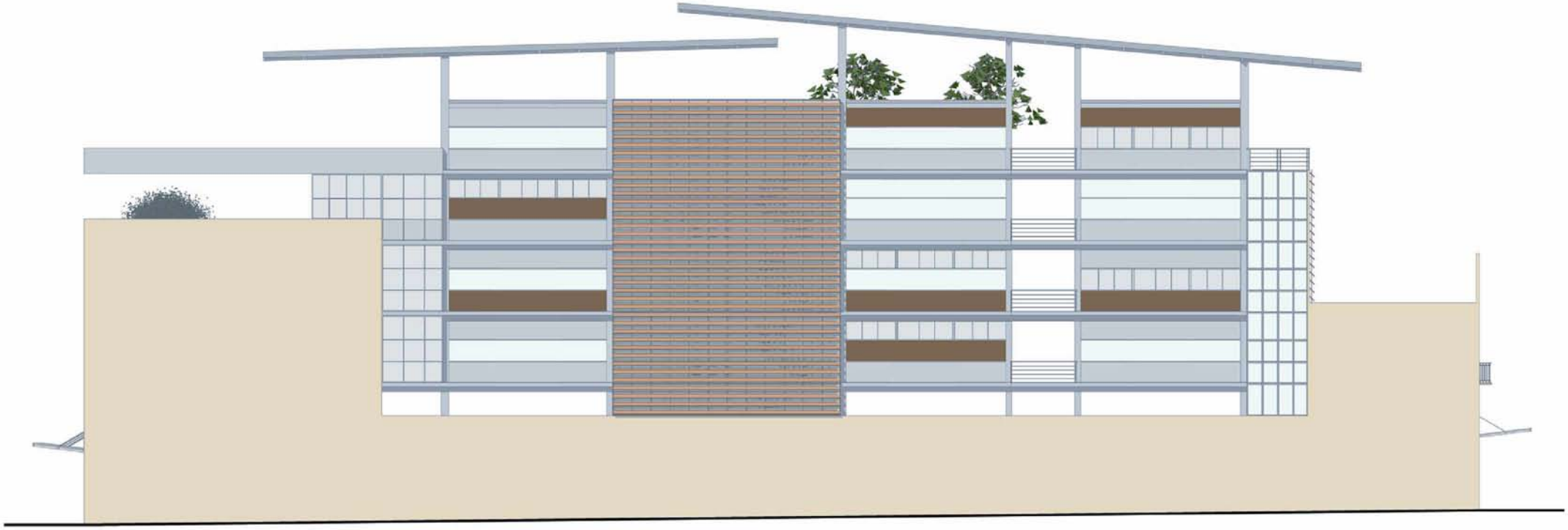

0 5 10 20 μ

ΠΛΑΓΙΑ ΟΨΗ

ΟΨΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

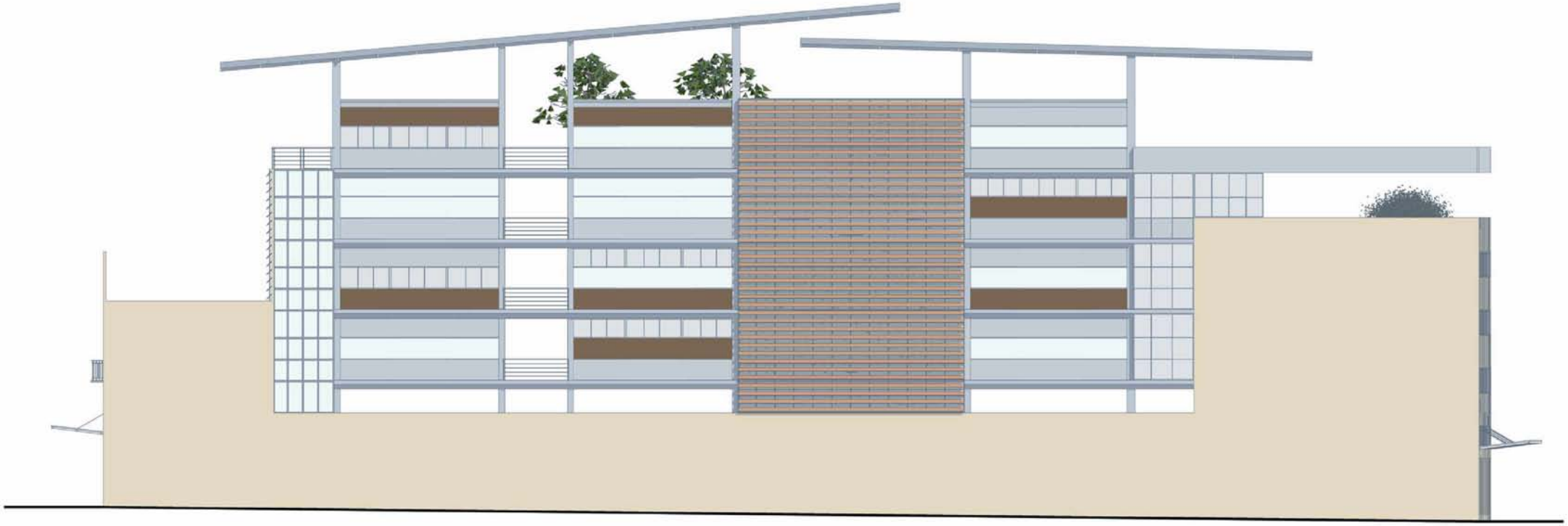

0 5 10 20 μ

ΠΛΑΓΙΑ ΟΨΗ

ТОМН Г - Г

ΤΟΜΗ Β - Β

0 5 10 20 μ

TOMH A - A